

Årsberetning 2003

Procesbevillingsnævnet
Rådhuspladsen 45-47, 4. sal
1550 København V
Telefon 33 12 13 20
Telefax 33 12 10 77

www.domstol.dk (under "Procesbevillingsnævnet")

ISSN: 1604-3170

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. Nævnets etablering, sammensætning og sekretariat	4
3. Sagsbehandling	7
4. Nævnets virksomhed i 2003	11
4.1. 2. instansbevillinger i civile sager	14
4.1.1. Ankesager	14
4.1.2. Kæresager	15
4.2. 3. instansbevillinger i civile ankesager	16
4.3. 3. instansbevillinger i civile kæresager	18
4.4. 2. instansbevillinger i straffesager	19
4.4.1. Tiltaltes ansøgninger	20
4.4.2. Anklagemyndighedens ansøgninger	22
4.5. 3. instansbevillinger til anke i straffesager	22
4.5.1. Tiltaltes ansøgninger	23
4.5.2. Anklagemyndighedens ansøgninger	25
4.6. 3. instansbevillinger til straffeprocessuelle kæremål	26
5. Konkrete sager, hvori der er meddelt 3. instansbevilling i 2003	27
5.1. Procesbevillingsnævnets kompetence	27
5.2. Civile sager	29
5.2.1. Civile ankesager, jf. retsplejelovens § 371	29
5.2.2. Civile kæresager, jf. retsplejelovens § 392	35
5.2.3. Civile ankesager om sagsomkostninger og processuelle straffe, jf. retsplejelovens § 368, stk. 5, og civile kæresager om sagsomkostninger og salær til beskikkede advokater, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2.....	37
5.2.4. Fogedsager, jf. retsplejelovens § 585.....	38
5.2.5. Konkurs, betalingsstandsning, gældssanering mv., jf. konkurslovens § 254.....	41
5.2.6. Tinglysningssager, jf. retsplejelovens § 392	45
5.2.7. Grønlandske civile sager, jf. lov om rettens pleje i Grønland.....	45
5.3. Straffesager	46
5.3.1. Straffeanker, jf. retsplejelovens § 966	46
5.3.2. Kæremål i straffesager, jf. retsplejelovens § 968, stk. 3, og § 973.....	50
6. Litteratur om 2. og 3. instansbevillinger	56

1. Indledning

Ifølge retsplejelovens § 26, stk. 1, offentliggør Procesbevillingsnævnet hvert år en beretning om sin virksomhed.

Årsberetningen har hidtil indeholdt referater af alle de sager, hvori Procesbevillingsnævnet har givet anke- eller kæretilladelse til Højesteret. I modsætning hertil indeholder årsberetningen for 2003 alene referater af udvalgte sager, hvori der er meddelt tilladelse til anke eller kære til Højesteret. De øvrige tilladelser er dog kort nævnt med angivelse af retternes og Procesbevillingsnævnets j. nr., således at det er muligt at søge nærmere oplysninger om disse sager.

Procesbevillingsnævnets årsberetning er tidligere blevet trykt og udsendt til en lang række myndigheder og andre med særlig interesse for beretningen. Af ressourcemæssige årsager bliver årsberetningen for 2003 ikke trykt og udsendt, men vil alene være tilgængelig på Danmarks Domstoles hjemmeside under "Procesbevillingsnævnet". Interesserede kan dog ved henvendelse til Procesbevillingsnævnet få tilsendt en papirudgave. Af ressourcemæssige årsager indeholder årsberetningen for 2003 - modsat tidligere - desuden ikke et afsnit om opfølgning på de sager, hvori 3. instansbevilling er meddelt i tidligere år.

Lene Pagter Kristensen

Formand

2. Nævnets etablering, sammensætning og sekretariat

Procesbevillingsnævnet har siden 1. januar 1996 forestået behandlingen af ansøgninger om 2. og 3. instansbevillinger i civile sager og straffesager.

Procesbevillingsnævnet er oprettet ved lov nr. 390 af 14. juni 1995 om ændring af retsplejeloven (Oprettelse af et procesbevillingsnævn m.v.).

Ved lov nr. 1082 af 20. december 1995 om ændring af lov for Færøerne om rettens pleje, lov om rettens pleje i Grønland og forskellige andre lovbestemmelser om procesbevillinger (Ændringer som følge af oprettelsen af Procesbevillingsnævnet) gennemførtes de nødvendige konsekvensændringer i bestemmelser om procesbevillinger i særlovgivningen og i den særlige lovgivning for Grønland og Færøerne. Loven trådte i kraft for Danmark og Grønland den 1. januar 1996. Loven blev sat i kraft for Færøerne den 1. juli 1999 ved bekendtgørelse nr. 454 af 16. juni 1999.

Ved lov nr. 402 af 26. juni 1998 om ændring af retsplejeloven mv. (rekruttering af dommere m.v.) blev nævnet bevillingsmæssigt og administrativt henlagt under Domstolsstyrelsen.

Lovreglerne om Procesbevillingsnævnets virksomhed er placeret i kapitel 1 a i retsplejeloven. Af forarbejderne til bestemmelserne (FT 1994/95, tillæg A, side 2956 og 2959) fremgår, dels at Procesbevillingsnævnet ikke er en del af domstolssystemet, dels at nævnet ikke er en del af den offentlige forvaltning, hvilket bl.a. indebærer, at nævnet ikke er omfattet af offentlighedsloven, forvaltningsloven og ombudsmandsloven. For nævnets virksomhed gælder dog bestemmelserne i persondataloven.

Procesbevillingsnævnets forretningsorden er bekendtgjort i Lovtidende ved bekendtgørelse nr. 151 af 23. februar 2001.

Procesbevillingsnævnet består af en højesteretsdommer, en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse. Beskikkelsen af de 4 førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Universitetslæreren beskikkes uden forudgående ind-

stilling. Nævnets medlemmer kan kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere, dvs. af Den Særlige Klageret.

Nævnet bestod i perioden 1. januar - 31. december 2003 af følgende medlemmer:

højesteretsdommer Asbjørn Jensen (formand)

dommer Henrik Hallenberg

landsdommer Bjarne Bjørnskov Jensen

advokat Karsten Havkrog Pedersen

professor Erik Werlauff.

Suppleanter for nævnsmedlemmerne:

højesteretsdommer Lene Pagter Kristensen

advokat Gunnar Homann

professor Palle Bo Madsen

dommer Christian Pedersen

advokat Jens Stadum

landsdommer A.F. Wehner.

Med virkning fra den 1. januar 2004 blev højesteretsdommer Lene Pagter Kristensen beskikket som ny formand for Procesbevillingsnævnet i stedet for højesteretsdommer Asbjørn Jensen, og højesteretsdommer Jytte Scharling blev beskikket som ny suppleant for formanden. Visse medlemmers og suppleanters beskikkelsesperiode udløb pr. 31. december 2003 uden mulighed for genbeskikkelse. Følgende nye medlemmer beskikkedes pr. 1. januar 2004: advokat Ebbe Mogensen og professor Jens Peter Christensen. Følgende suppleanter beskikkedes: advokat Hanne Gullitz, advokat Michael Reklings og professor Peter Møgelvang-Hansen.

Procesbevillingsnævnet bistås af et sekretariat, der antages af nævnets formand, jf. forretningsordenens § 1.

Sekretariatet bestod pr. 31. december 2003 af følgende:

kst. sekretariatschef Ida Skouvig

vicesekretariatschef Susanne Gamberg

fuldmægtig Kim Karrebæk Gabriel

fuldmægtig Barbara Hoffmann

fuldmægtig Suzanne Holst

fuldmægtig Henrik Kirk

fuldmægtig Hanne Harritz Pedersen

fuldmægtig Marianne Ploug

fuldmægtig Mia Juhl Schmidt

kontorfuldmægtig Dorte Hansen

assistent Anja Greisen

stud. jur. Ulrikke Oxbjørn.

3. Sagsbehandling

Reglerne om Procesbevillingsnævnets sagsbehandling findes i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Det fremgår af retsplejelovens § 25, at nævnet selv fastsætter sin forretningsorden.

Efter § 1 i forretningsordenen drager nævnets formand omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat. En ansøgning om procesbevilling skal efter forretningsordenens § 2 være skriftlig. I ansøgningen skal angives de grunde, som ansøgeren vil påberåbe sig. Ansøgningen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, som sagen vedrører, og kopier af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse.

Beregningen af ansøgningsfrister sker i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefrister, jf. forretningsordenens § 2, stk. 3, 2. pkt.

Procesbevillingsnævnet accepterer, at en ansøgning alene fremsendes pr. telefax. En ansøgning, der sendes pr. telefax, skal ikke (nødvendigvis) følges op af en original ansøgning.

Ansøgninger skal være nævnets sekretariat i hænde senest kl. 16.00 den dag, ansøgningsfristen udløber, jf. forretningsordenens § 2, stk. 3, 1. pkt.

Sekretariatet underretter efter forretningsordenens § 3 ansøgeren om ansøgningens modtagelse. Det samme gælder modparten i civile sager. Samtidig gives der ansøgeren og modparten en orientering om sagens behandling i nævnet. Ansørgvejledningen og vejledningen til modparter findes i årsberetningen for 2002. Vedrørende underretning i straffesager henvises til side 9-10.

Alle ansøgninger visiteres af sekretariatschefen eller den fungerende sekretariatschef – så vidt muligt samme dag, som de modtages. Sekretariatet tilstræber at gøre ansøgere opmærksom på en eventuel mulighed for at appellere direkte i tilfælde, hvor dette er muligt, eller hvor det dog er tvivlsomt, om Procesbevillingsnævnets tilladelse er nødvendig.

Procesbevillingsnævnet medvirker som altovervejende hovedregel ikke ved oplysningen af de sager, der forelægges for nævnet.

I tilfælde, hvor en foreløbig gennemgang af sagen fører til, at en 2. eller 3. instansbevilling kan komme på tale, høres modparten i sagen. Ligeledes kan en høring komme på tale, hvor der er et særligt behov for at få belyst sagen fra modpartens side. De normale høringsfrister er 14 dage.

Formanden afgør efter forretningsordenens § 4, om akterne fra den forudgående domstolsbehandling skal indhentes.

Ved behandlingen af ansøgninger om 2. instansbevilling til anke af civile domme indhentes der, når dommeren i byretten i medfør af retsplejelovens § 366 a, stk. 2 (nu § 218 a, stk. 2), har begrænset sagsfremstillingen i dommen, i enkelte tilfælde tillige en supplerende redegørelse for sagen, jf. princippet i § 366 a, stk. 3 (nu § 218 a, stk. 3). Procesbevillingsnævnet indhenter ikke i øvrigt udtalelser fra retten i anledning af ansøgninger om tilladelser til anke eller kæremål.

Nævnets afgørelser træffes efter forretningsordenens § 5 ved møder, der almindeligvis afholdes en gang om ugen. Nævnets behandling sker på grundlag af notater udarbejdet af sekretariatet for hver enkelt sag. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne ugedagen før. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist. Nævnets møder er ikke offentlige, jf. forretningsordenens § 6, stk. 1, og sagens parter har ikke adgang til møderne, jf. § 6, stk. 2.

I møderne deltager samtlige 5 nævnsmedlemmer, idet nævnet ikke har fundet det hensigtsmæssigt at benytte den i retsplejelovens § 25, stk. 2, givne adgang til at afgøre sagerne med 3-mandsnævn bestående af en dommer, en advokat og en universitetslærer. I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant. Har et eller flere medlemmer og disses suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 3 medlemmer er til stede. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende, jf. i det hele forretningsordenens § 8.

I forretningsordenens § 10, stk. 1, er fastsat, at formanden uden forelæggelse for nævnet kan tage stilling til behandlingen af ansøgninger, som falder uden for nævnets kompetence, og i stk. 2, at formanden herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinier, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, kan træffe afgørelse på nævnets vegne

uden forelæggelse for nævnet. Nævnet har i medfør af § 10, stk. 2, bemyndiget formanden til at afgøre visse sagstyper. Bemyndigelsen til formanden omfatter bl.a. behandlingen af ansøgninger i civile sager om 2. instansbevilling til kære af afgørelser om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 10.000 kr., behandlingen af ansøgninger om 3. instansbevillinger i straffesager, hvori der kan meddeles afslag, idet tiltalte alene ønsker Højesterets prøvelse af skyldsspørgsmålet, og genoptagelsesansøgninger, når der kan meddeles afslag, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

Nævnets afgørelse meddeles efter forretningsordenens § 13 ansøgeren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvordan de har stemt. På begæring oplyses, hvem der har deltaget i sagens behandling. Underretning om nævnets afgørelser sendes også til modparten i sagen. Også den eller de retter, der har truffet afgørelse i sagen, underrettes. Hvis der meddeles tilladelse til anke eller kære til Højesteret, underrettes - som udgangspunkt - udgiver af Ugeskrift for Retsvæsen, Forlaget Thomson A/S.

Som forudsat i forarbejderne til reglerne i retsplejeloven om oprettelse af et procesbevillingsnævn begrundes nævnets afgørelser kun med en henvisning til indholdet af den bestemmelse i retsplejeloven, konkursloven etc., som afgørelsen er truffet efter. En særlig bestemmelse herom er optaget i forretningsordenens § 13, stk. 2.

Nævnsbehandlingen er gratis for ansøgerne, og der kan ikke pålægges ansøgeren eller modparten sagsomkostninger i anledning af nævnsbehandlingen.

For behandlingen af ansøgninger om appeltilladelser inden for strafferetsplejen gælder følgende særlige forhold:

Nævnets sekretariat underretter i - som udgangspunkt - alle sager politimesteren (politidirektøren) om modtagelsen af en ansøgning fra domfældte/tiltalte.

Procesbevillingsnævnet indhenter sagens akter fra anklagemyndigheden, hvis sagen ikke kan afgøres på grundlag af de akter, som domfældte/tiltalte har indsendt.

Nævnet hører som udgangspunkt anklagemyndigheden i de sager, hvor en foreløbig gennemgang af sagen fører til, at en 2. eller 3. instansbevilling kan komme på tale. Ligeledes kan en

høring komme på tale, hvor der er et særligt behov for at få belyst sagen fra anklagemyndighedens side. Ved ansøgninger om 2. instansbevillinger indhentes en udtalelse fra vedkommende politimester og statsadvokat. Ved ansøgninger om 3. instansbevillinger indhentes herudover en udtalelse fra Rigsadvokaten.

I sager, hvor anklagemyndigheden høres i 2 instanser, er den samlede høringsfrist normalt 3 uger. Hvor høringen sker i 3 instanser, er fristen normalt 1 måned.

En kopi af anklagemyndighedens udtalelse sendes til ansøgeren. En udtalelse, der er indhentet fra anklagemyndigheden, vil, hvis den indeholder faktiske oplysninger af betydning for sagens afgørelse, blive sendt til ansøgeren med anmodning om eventuelle bemærkninger hertil.

Når sekretariatet modtager en ansøgning om 2. eller 3. instansbevilling fra anklagemyndigheden, vil domfældte/tiltalte blive orienteret og - om nødvendigt - få lejlighed til at komme med bemærkninger til ansøgningen.

Ved meddelelse af anke- eller kæretilmeldelse anmodes Rigsadvokaten om at indbringe sagen for Højesteret - ved meddelelse af 2. instansbevillinger anmodes vedkommende regionale statsadvokat om at indbringe sagen for landsretten. Denne fremgangsmåde - som må anses for historisk begrundet - følges, uanset om tilladelsen meddeles til domfældte/tiltalte eller til anklagemyndigheden.

4. Nævnets virksomhed i 2003

Nævnet har i 2003 afholdt 37 møder.

Den 1. januar 2003 henstod 253 sager som uafsluttede.

Nævnet har i 2003 modtaget 1.405 sager.

1.274 sager er blevet afsluttet i 2003.

Nævnet har i 2003 afgjort 1.110 sager, der fordeler sig som følger:

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
2. instans civile sager	68	140	23	231
3. instans civile sager*	44	363	37	444
2. instans straffesager	53	120	18	191
3. instans straffesager	27	199	18	244

I 8,6 % af de sager, som nævnet behandlede, blev der således meddelt fristafslag.

* I gruppen med 3. instans civile sager er i overensstemmelse med Justitsministeriets statistikker for årene indtil 1994 medtaget følgende sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretterne som 1. instans og til dels Sø- og Handelsretten, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse:

- appel af landsretternes afgørelser i sager om efterprøvelse af Den Sociale Ankestyrelses beslutninger om anbringelse af børn uden for hjemmet m.v., jf. servicelovens § 126
- særskilt anke af sagsomkostninger og processuelle straffe i domme afsagt af landsretterne og Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 5
- kære af landsretternes og Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2.

164 sager er blevet afgjort på anden måde (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence mv.).

120 sager er afgjort af formanden alene i henhold til bemyndigelse. Herudover har formanden i henhold til bemyndigelse alene afslået 50 genoptagelsesansøgninger.

Den 31. december 2003 henstod 384 sager som uafsluttede.

Om antallet af sager, bevillinger mv. i tidligere år henvises til Procesbevillingsnævnets årsberetning 2002*. Det bemærkes, at tallene for de år, hvor kompetencen til at meddele 2. og 3. instansbevillinger henhørte under Justitsministeriet, viser, hvor mange bevillinger der er meddelt blandt de indkomne sager i det enkelte år (dvs. også sager, der først blev afgjort i det følgende kalenderår). Dette gælder ikke for tallene for Procesbevillingsnævnets virksomhed (årene 1996 - 2001), som viser antallet af bevillinger i de sager, som er afgjort af nævnet i det enkelte år i perioden 1996 - 2001 (hvilket også kan være sager, som er indkommet i det forudgående kalenderår).

* Procesbevillingsnævnet er ikke bekendt med, at der foreligger optællinger over antal bevillinger meddelt af Justitsministeriet i 1995.

Procesbevillingsnævnet har gennemført en undersøgelse af sagsbehandlingstiden i oktober kvartal 2003 (409 sager), som har givet følgende resultat:

Sagsbehandlingstid:	Sager	I alt
0 – 4 uger	48	12 %
4 – 6 uger	33	20 %
6 – 8 uger	37	29 %
8 – 10 uger	33	37 %
10 - 12 uger	25	43 %
12 - 14 uger	31	51 %
14 - 16 uger	19	55 %
Over 16 uger	183	100 %
I alt	409	

Det bemærkes, at der i sagsbehandlingstiden indgår den tid, som er medgået til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra ansøgeren, retterne mv.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 8 uger, men en beregning viser, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for sager behandlet i oktober kvartal 2003 var på 14 uger. Årsagen hertil må søges dels i et fald i antallet af årsværk sammenholdt med en stigning i antallet af sager, dels i en meget stor udskiftning blandt medarbejderne i 2003.

Procesbevillingsnævnets nettobevilling var i 2003 på 7,7 mio. kr.

4.1. 2. instansbevillinger i civile sager

4.1.1. Ankesager

Nævnet har i 2003 realitetsbehandlet 90 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i sager angående krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 10.000 kr., jf. retsplejelovens § 368, stk. 2. Bevilling blev meddelt i 28 sager.

Sagerne fordeler sig som følger:

	BEVILLINGER	AFSLAG
Advokatansvar	1	0
Aftaleret	3	10
Arbejdsforhold	2	3
Bilreparationer	0	4
Erhvervsforhold	0	2
Erstatning, andet	1	1
Erstatning, personskade	0	1
Erstatning, tingsskade	1	2
Foreningsforhold	2	2
Forsikringsret	1	2
Forsyningsvirksomhed	1	3
Håndværkerregning	0	7
Kommuner	1	0
Lejeforhold	2	6
Liberale erhverv, regninger	1	5
Privates køb	0	3
Regninger	0	7
Renter mv.	6	1
Tort/godtgørelse	2	0
Andet	4	3
I alt	28	62

4.1.2. Kæresager

Nævnet har i 2003 realitetsbehandlet 87 ansøgninger om kæretiladelse i sager, hvor byretten har fastsat sagsomkostninger til højst 10.000 kr., jf. retsplejelovens § 389, stk. 2, § 391, stk. 2, og § 584 a, stk. 2. Bevilling blev meddelt i 30 sager, herunder 2 fogedsager.

Herudover har nævnet i 2003 realitetsbehandlet 30 ansøgninger om tilladelse til kære fra byret til landsret af afgørelser om udlæg, der har en økonomisk værdi af højst 10.000 kr., jf. retsplejelovens § 584, stk. 2. Bevilling blev meddelt i 10 sager.

Nævnet har desuden i 2003 realitetsbehandlet 1 ansøgning om kæretiladelse efter lov om dødsboskifte § 105, stk. 1, jf. retsplejelovens § 389, stk. 2. Der blev ikke meddelt bevilling i sagen.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningen for 2002.

Den 1. august 2002 trådte lov nr. 379 af 6. juni 2002 om ændring af lov om renter ved forsinket betaling m.v. (Gennemførelse af EF-direktiv om bekæmpelse af forsinkede betalinger i visse handelsforhold m.v.) i kraft. Procesbevillingsnævnet har i 2003 behandlet en række ansøgninger om tilladelse til anke eller kære i sager, hvor byretterne har truffet afgørelser efter de nye ændrede regler bl.a. om udenretlige inddrivelsesomkostninger. Procesbevillingsnævnet har meddelt anke- og kæretiladelse i en række sager vedrørende de ændrede regler.

4.2. 3. instansbevillinger i civile ankesager

Nævnet har i 2003 realitetsbehandlet 175 ansøgninger om tilladelse til at anke domme, som er afsagt af en landsret som 2. instans, til Højesteret, jf. retsplejelovens § 371. Bevilling blev meddelt i 11 sager.

Sagerne fordeler sig som følger:

	BEVILLINGER	AFSLAG
Advokatansvar	0	3
Aftaleret	0	10
Arbejdsforhold	1	0
Arbejdsskader	0	6
Arveret	0	1
Ejerlejligheder	0	1
Erstatning, andet	0	8
Erstatning, personskade	0	2
Faderskab	0	2
Fast ejendom, mangler mv.	1	9
Forbrugerret	0	1
Forsikringsret	1	3
Forældremyndighed	2	49
Funktionærret	1	6
Hævd/vejret	1	3
Injurier	0	1
Kommuner	1	5
Konkursret	0	2
Køb	1	4
Lejeforhold	1	16
Ligebehandling	0	2
Naboret	0	2
Pengeinstitutter	0	1
Privat straffesag	0	1
Retsplejelov	0	3
Salærer mv.	0	4
Ægteskab	1	2
Andet	0	17
I alt	11	164

Herudover har Procesbevillingsnævnet i 2003 realitetsbehandlet følgende ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret:

- 11 ansøgninger om tilladelse til særskilt anke af bestemmelser om sagsomkostninger og processuelle straffe i domme, som er afsagt af en landsret eller Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 5. Nogle af sagerne vedrører domme, som er afsagt af landsretterne som 1. instans, jf. side 11 noten. Bevilling blev meddelt i 2 sager.
- 2 ansøgninger i sager om administrativ frihedsberøvelse, jf. retsplejelovens § 475, stk. 3. Der blev ikke meddelt bevilling i sagerne.
- 1 ansøgning i en skiftesag, jf. retsplejelovens § 665, stk. 1, jf. § 371. Der blev ikke meddelt bevilling i sagen.
- 4 ansøgninger i konkursretlige sager, jf. konkurslovens § 254, jf. retsplejelovens § 371. Der blev meddelt bevilling i 3 sager.
- 1 ansøgning i en sag efter lov om dødsboskifte § 105, stk. 1, jf. retsplejelovens § 371. Der blev ikke meddelt bevilling i sagen.
- 12 ansøgninger i sager om efterprøvelse af Den Sociale Ankestyrelses beslutninger om anbringelse af børn uden for hjemmet mv., jf. § 126 i lov om social service (før 1. juli 1998 bistandslovens § 131). Landsretternes afgørelser i disse sager er 1. instans afgørelser, jf. side 11 noten. Der blev ikke meddelt bevilling i nogen af sagerne.
- 3 ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov. Der blev meddelt bevilling i 1 af sagerne.

De sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, er refereret eller nævnt i afsnit 5.2. En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningen for 2002.

4.3. 3. instansbevillinger i civile kæresager

Nævnet har i 2003 realitetsbehandlet

- 137 ansøgninger om tilladelse til kære af landsretternes og Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2. Bevilling blev meddelt i 21 sager.
- 3 ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens afslag på oprejsningsbevilling, jf. retsplejelovens § 372, stk. 2, jf. § 392, stk. 2. Der blev ikke meddelt bevilling i nogen af sagerne.
- 41 ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsretternes afgørelser i fogedsager, jf. retsplejelovens § 585. Bevilling blev meddelt i 5 sager, heraf 1 sag om umiddelbar fogedforretning.
- 9 sager om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelser i sager efter konkursloven, jf. konkurslovens § 254, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2. Af disse vedrørte 2 sager tvangsakkord, 4 sager gældssanering og 3 sager konkurs. Der blev meddelt bevilling i 1 sag vedrørende konkurs, men ikke i nogen sager vedrørende tvangsakkord eller gældssanering.
- 6 ansøgninger om kæretilladelse efter lov om dødsboskifte § 105, stk. 1, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2. Der blev ikke meddelt bevilling i nogen af sagerne.
- 1 ansøgning om tilladelse til kære til Højesteret af en dom, hvorved retten afviser sagen, fordi den ikke rettidigt er indbragt for ankeretten, jf. retsplejelovens § 391, stk. 3. Der blev ikke meddelt bevilling i sagen.
- 1 ansøgning i en sag om efterprøvelse af Den Sociale Ankestyrelses beslutninger om anbringelse af børn uden for hjemmet mv., jf. § 126 i lov om social service. Landsrettens kendelse vedrørte spørgsmål om udarbejdelse af ekstrakt og forelæggelse af sagen. Landsretternes afgørelser i disse sager er 1. instans afgørelser, jf. side 11 noten. Der blev ikke meddelt bevilling i sagen.

De sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret eller nævnt i afsnit 5.1. og 5.2. En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningen for 2002.

4.4. 2. instansbevillinger i straffesager

Nævnet har i 2003 realitetsbehandlet 173 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i sager, hvor ankeadgangen er begrænset i medfør af retsplejelovens § 962, stk. 2:

“Stk. 2. Domme kan kun ankes af det offentlige, når andre offentligretlige følger end bøde eller konfiskation kan idømmes efter de lovbestemmelser, tiltalen lyder på. Tiltalte kan kun anke, såfremt tiltalte har givet møde i sagen og mere end 20 dagbøder eller en bøde på over 3.000 kr. eller konfiskation af genstande af tilsvarende værdi eller andre offentligretlige følger er idømt. Hvis sagen er fremmet i medfør af § 847, stk. 3, nr. 4, kan tiltalte dog anke, selv om den pågældende ikke har givet møde i sagen, hvis anken ikke omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld og betingelserne i 2. pkt. i øvrigt er opfyldt. Afgørelser i henhold til §§ 936 og 937 kan ikke indbringes for højere ret.”

161 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, mens 12 ansøgninger var fra anklagemyndigheden.

Bevilling er blevet meddelt i 53 sager, heraf 42 bevillinger til tiltalte og 11 til anklagemyndigheden.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningen for 2002.

4.4.1. Tiltaltes ansøgninger

Oversigt over ansøgninger om 2. instansbevillinger fra tiltalte, som nævnet har realitetsbehandlet i 2003:

Sager, hvor der er sket domfældelse efter straffeloven:

	BEVILLINGER	AFSLAG
§ 119 – Vold mod tjenestemand, hindring af anholdelse mv.	0	4
§ 121 – Ringeagtsytring	0	3
§ 134 b – Maskeforbud	1	0
§ 157 – Tjenesteforsømmelse	0	1
§ 232 – Blufærdighedskrænkelser	3	2
§ 235 – Salg/besiddelse af børnepornografi	1	0
§ 244 – Vold	1	0
§ 264 – Krænkelser af bolig	0	1
§ 265 – Fredskrænkelser	2	1
§ 266 – Trusler	4	3
§ 267 – Ærekrænkende sigtelser	1	0
§ 276 – Tyveri	2	10
§ 278 – Underslæb	1	0
§ 279 – Bedrageri	1	1
§ 290 + § 303 – Hæleri og groft uagtsomt hæleri	0	1
§ 291 – Hærværk	3	9
§ 293 – Brugstyveri	1	1
I alt	21	37

Sager, hvor der er sket domfældelse efter særlovgivningen:

	BEVILLINGER	AFSLAG
Arbejderbeskyttelse	0	1
Brand og brandvæsen	1	0
Dopingloven	0	2
Dyreværn	1	1
Erhvervelse af fast ejendom	1	0
Euforiserende stoffer	1	4
Færdselslov – andet	7	17
Færdselslov – hastighed	2	27
Færdselslov – svingning/vigepligt mv.	2	1
Hundelov	1	1
Landbrug	0	3
Levnedsmidler	0	1
Lov om forbud mod besøgende	1	0
Mark- og vejfredslov	0	1
Miljøbeskyttelse	0	2
Næringsvæsen	0	1
Planlægningslov	1	0
Politivedtægt	0	10
Restaurationslov	0	1
Toldlov	0	1
Veje, transport mv.	1	0
Vinkelskriverlov	0	1
Våben og fyrværkeri	0	4
Økologisk jordbrugsproduktion	0	1
Andet	2	2
I alt	21	82

I alt	42	119
-------	----	-----

4.4.2. Anklagemyndighedens ansøgninger

Oversigt over ansøgninger om 2. instansbevillinger fra anklagemyndigheden i straffesager, som nævnet har realitetsbehandlet i 2003:

	BEVILLINGER	AFSLAG
Fiskeri	0	1
Færdselslov – andet	4	0
Færdselslov – hastighed	1	0
Konfiskation	3	0
Planlægningslov	1	0
Retsplejelov	2	0
I alt	11	1

4.5. 3. instansbevillinger til anke i straffesager

Nævnet har i 2003 realitetsbehandlet 118 ansøgninger om tilladelse til at anke domme, som er afsagt af en landsret som 2. instans, til Højesteret, jf. retsplejelovens § 966. 113 ansøgninger var indgivet af tiltalte, mens 5 var indgivet af anklagemyndigheden. Bevilling til tiltalte blev meddelt i 9 sager og til anklagemyndigheden i 2 sager.

Procesbevillingsnævnet har endvidere realitetsbehandlet 2 sager efter den grønlandske retsplejelov. Der blev meddelt bevilling til tiltalte i 1 sag.

De sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, er refereret eller nævnt i afsnit 5.1. og 5.3. En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningen for 2002.

4.5.1. Tiltaltes ansøgninger

Oversigt over ansøgninger fra tiltalte, jf. retsplejelovens § 966, som nævnet har realitetsbehandlet i 2003:

Sager, hvor der er sket domfældelse efter straffeloven - skemaet omfatter dog ikke de sager, der vedrører udvisning:

	BEVILLINGER	AFSLAG
§ 119 – Vold mod tjenestemand	0	7
§ 134 b – Maskeforbud	0	1
§ 171 – Dokumentfalsk	0	3
§ 181 – Brandstiftelse	0	2
§ 191 – Narkotika	0	3
§ 215 – Børnebortførelse	0	0
§ 216 – Voldtægt	1	2
§ 224 – Anden kønslig omgængelse end samleje	0	1
§ 232 – Blufærdighedskrænkelse	1	0
§ 237 – Manddrab	0	1
§ 244 – Vold	0	4
§ 245 / § 246 – Grov vold	0	3
§ 249 – Uagtsom grov legemsbeskadigelse	0	1
§ 261 – Frihedsberøvelse	0	1
§ 266 – Trusler	0	2
§ 266b – Racistiske udtalelser	1	0
§ 268 – Bagvaskelse	0	1
§ 276 – Tyveri	0	1
§ 279 – Bedrageri	0	5
§ 280 – Mandatsvig	0	1
§ 283 – Skyldnersvig	0	2
§ 289 – Grov skattesvig	0	2
§ 291 – Hærværk	0	3
I alt	3	46

Sager, hvor der er sket domfældelse efter særlovgivningen - skemaet omfatter dog ikke de sager, der vedrører udvisning:

	BEVILLINGER	AFSLAG
Bygge lov	0	1
Euforiserende stoffer	0	1
Færdselslov	0	10
Gevinstgivende spilleautomater	0	1
Indfødsret	0	1
Jagt- og vildtforvaltning	0	1
Miljøbeskyttelse	1	0
Naturbeskyttelse	1	0
Retsplejelov	0	2
Skattekontrollov	2	2
Toldlov	0	1
Udlændingelov	0	1
Øl- og vandafgiftslov	0	2
I alt	4	23
Udvisningssager	1	27
Erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning	1	8
I alt	9	104

4.5.2. Anklagemyndighedens ansøgninger

Oversigt over ansøgninger om 3. instansbevillinger fra anklagemyndigheden i straffesager, som nævnet har realitetsbehandlet i 2003:

	BEVILLINGER	AFSLAG
§ 119 – Vold mod tjenestemand	0	1
§ 216 – Voldtægt	1	0
§ 244 – Vold	0	1
§ 279 – Bedrageri	0	1
Udvisningssag	1	0
I alt	2	3

4.6. 3. instansbevillinger til straffeprocessuelle kæremål

Nævnet har i 2003 realitetsbehandlet 104 ansøgninger om tilladelse til kære af landsretternes kendelser og beslutninger i ankesager, jf. retsplejelovens § 968, stk. 3, og landsretternes afgørelser i kæresager, jf. retsplejelovens § 973. Bevilling blev meddelt i 15 sager.

Ansøgning var indgivet af tiltalte i 101 sager, heraf 33 vedrørende varetægtsfængsling. Bevilling blev meddelt i 12 sager, herunder i 5 sager vedrørende varetægtsfængsling.

Ansøgning var indgivet af anklagemyndigheden i 3 sager. Der blev meddelt bevilling i alle sager.

Procesbevillingsnævnet har endvidere realitetsbehandlet 2 sager efter den grønlandske retsplejelov, herunder 1 sag vedrørende varetægtsfængsling. Der blev meddelt afslag til tiltalte i begge sager.

De sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret eller nævnt i afsnit 5.1 og 5.3. En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningen for 2002.

5. Konkrete sager, hvori der er meddelt 3. instansbevilling i 2003*

Årsberetningen har hidtil indeholdt referater af alle de sager, hvori Procesbevillingsnævnet har givet anke- eller kæretilkendelse til Højesteret. I modsætning hertil indeholder årsberetningen for 2003 alene referater af udvalgte sager, hvori der er meddelt tilladelse til anke eller kære til Højesteret.

5.1. Procesbevillingsnævnets kompetence

Anvendelsesområdet for 10.000 kr.s grænsen i retsplejelovens § 368.

Ved en ledelsesbeslutning af 26. februar 2001 blev en taxivognmand T pålagt en bod på 1.500 kr. for ikke at have afmonteret en fuldrekklame. T anlagde sag mod bestillingskontoret B med påstand om, at B tilpligtedes at anerkende, at B's ledelsesbeslutning af 26. februar 2001 om at pålægge T en disciplinærbod på 1.500 kr. var ugyldig. T nedlagde subsidiært påstand om, at den idømte disciplinærbod bortfaldt eller nedsattes til et lavere beløb efter rettens skøn. B påstod sig frifundet, principalt under anbringende af ikke at være rette sagsøgte, da boden på 1.500 kr. var pålagt T af O Taxi A.m.b.a. på baggrund af en generalforsamlingsbeslutning den 28. november 2000. Byretten fandt, at beslutningen om at pålægge T en disciplinærbod måtte anses for truffet af sagsøgte B, som derfor var rette sagsøgte. Retten fandt endvidere, at B's vedtægter ikke gav ledelsen hjemmel til at pålægge bod i et tilfælde som det foreliggende, hvorfor beslutningen allerede af den grund var ugyldig. Efter bevisførelsen lagdes det herudover til grund, at T allerede den 17. oktober 2000 havde indgået bindende aftale med en annoncør om fulddekoration af en hyrevogn, hvorfor han ikke var omfattet af generalforsamlingsbeslutningen. T's principale påstand blev herefter taget til følge. B ansøgte Procesbevillingsnævnet om tilladelse til at anke byrettens dom til landsretten. B ankede endvidere dommen til landsretten med påstand om frifindelse. T påstod i landsretten afvisning under henvisning til, at Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 368, stk. 1, 2. pkt. ikke forelå. Landsretten bestemte ved en kendelse, at afvisningspåstanden ikke skulle tages til følge. Landsretten bemærkede, at sagen, da den drejede sig om, hvorvidt der har været hjemmel til at pålægge T disciplinærbod, efter sit indhold ikke fandtes at være omfattet af ankebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 368, stk. 1, 2. pkt. Procesbevillingsnævnet meddelte T tilladelse til kære til Højesteret. Højesteret afviste ved en dom ankesagen fra landsretten. Højesteret bemærkede, at efter formuleringen af påstandene fandtes sagen at angå et krav, som har en økonomisk værdi svarende til disciplinærbodens størrelse på 1.500 kr. Da sagens økonomiske værdi var under 10.000 kr. kunne byrettens dom kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf., retsplejelovens § 368, stk. 1, 2. pkt. Da nævnets tilladelse ikke forelå, skulle ankesagen derfor afvises fra landsretten.

Retten i Odenses dom af 25. september 2002 (BS 7-1031/2001).

Østre Landsrets kendelse af 1. november 2002 (17. afdeling, B-3059-02).

Tilladelse til kære til Højesteret af 20. januar 2003 (PBN 2002-22-0835).

Højesterets dom af 25. juni 2003 (141/2003).

* I det omfang sagsreferaterne i afsnit 5 er udarbejdet på grundlag af "domshovederne" fra Ugeskrift for Retsvæsen, er dette sket med samtykke fra Forlaget Thomson A/S. Sagsreferaterne er opdateret til og med den 19. december 2004.

Er Procesbevillingsnævnets tilladelse til anklagemyndighedens anke af en byretsdom fornøden i en situation, hvor byretsdommen omfatter flere forhold, hvor et forhold isoleret set kan ankes frit, medens et andet forhold isoleret set ikke kan ankes frit? - fortolkning af retsplejelovens § 962, stk. 2.

Ved et anklageskrift blev T1 og T2 tiltalt for: 1) overtrædelse af retsplejelovens § 120 og § 124, og 2) overtrædelse af lov om ydelse af juridisk bistand samt om inkasso- og detektivvirksomhed mv. (vinkelskriverloven) § 2, stk. 1, nr. 2 og 3. Ved byrettens dom blev T1 og T2 - med forskellig begrundelse - frifundet for den rejste tiltale. Anklagemyndigheden ankede dommen vedrørende T1 med påstand om domfældelse i overensstemmelse med den rejste tiltale. T1 gjorde i landsretten gældende, at anken skulle afvises for så vidt angår forhold 1 under henvisning til, at anklagemyndigheden kun kunne anke dette forhold med Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvilken tilladelse ikke forelå. Anklagemyndigheden påstod sagen fremmet i sin helhed under henvisning til, at såvel sagens forhold 1 som 2 kunne ankes, idet forhold 2 selvstændigt kunne ankes uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Anklagemyndigheden henviste endvidere til, at de to forhold måtte ses i sammenhæng. Ved en kendelse afviste landsretten anklagemyndighedens anke for så vidt angik forhold 1. Landsretten udtalte, at afgørelsen for så vidt angik forhold 2 (vinkelskriverloven) kunne ankes til landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Uanset dette og uanset sammenhængen mellem gerningsindholdet i de to forhold førte hensynet til tiltalte dog til, at anklagemyndighedens anke af byrettens frifindelse i forhold 1 vedrørende tiltalen for overtrædelse af retsplejelovens § 120 og § 124 måtte forudsætte tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, jf. retsplejelovens § 962, stk. 2. Procesbevillingsnævnet meddelte anklagemyndigheden tilladelse til kære til Højesteret. Højesteret bemærkede, at det ved Højesterets dom af 27. april 1960 (U 1960.540/1) - i overensstemmelse med ordlyden af retsplejelovens § 962, stk. 2, 1. pkt. - er fastslået, at en byretsdom omfattende flere forhold kan ankes uden tilladelse i sin helhed, når blot strafferammen for et af forholdene opfylder kravet om højere straf end bøde. Der kunne efter § 5 i lov om ydelse af juridisk bistand samt om detektivvirksomhed m.v. idømmes højere straf end bøde. På denne baggrund kunne den af byretten afsagte dom i sin helhed påankes til landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvorfor Højesteret bestemte, at anklagemyndighedens anke til landsretten i sagen mod T1 skulle fremmes i sin helhed.

Københavns Byrets dom af 22. november 2002 (sagsnr. 29.7385/02).

Østre Landsrets kendelse af 13. maj 2003 (23. afdeling, S-200-03).

Tilladelse til kære til Højesteret af 24. september 2003 (PBN 2003-25-0529).

Højesterets kendelse af 10. december 2003 (400/2003).

Procesbevillingsnævnet har den 7. januar 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i en straffeankesag, der bl.a. vedrørte et spørgsmål om Procesbevillingsnævnets kompetence og spørgsmål vedrørende strafudmåling: PBN 2003-25-0370. Højesterets afgørelse er trykt i U 2003.1781 H: *Landsretsdom i straffesag ophævet på grund af manglende anketilladelse fra Procesbevillingsnævnet.*

5.2. Civile sager

5.2.1. Civile ankesager, jf. retsplejelovens § 371

Funktionærsag bl.a. vedrørende spørgsmål om retsvirkningen af, at arbejdsgiver ikke har overholdt overenskomstens opsigelsesprocedure i en situation, hvor der ikke var grundlag for bortvisning af en arbejdstager.

Arbejdstager A blev i 1980 ansat som tjenestemand og overgik efter en række ændringer af ansættelsesforholdet i 1994 til ansættelse i selskab S. A var ansat på overenskomstvilkår men med ret til tjenestemandspension. Ifølge landsoverenskomsten mellem S og forbundet F var medarbejderne ansat i henhold til funktionærlovens og overenskomstens bestemmelser. Af overenskomstens § 3, stk. 1, fremgik bl.a., at opsigelse af en medarbejder sker efter funktionærlovens bestemmelser. Det fremgik af § 3, stk. 3, at opsigelse kunne ske med kortere varsel end det almindelige varsel, eller uden varsel, såfremt medarbejderen væsentligt misligholdt ansættelsesaftalen eller begik strafbart forhold. I overenskomstens § 3 var der endvidere regler bl.a. for proceduren ved opsigelse af en medarbejder. Det fremgik af overenskomstens § 3, stk. 9, at afskedigelsesproceduren ikke skulle følges ved bortvisning. A blev i januar 2000 bortvist under henvisning til, at han skulle have slået og truet en kollega på arbejdspladsen. A fik ikke mulighed for at udtale sig om det passerede, før S traf beslutning om bortvisningen. Det var A's opfattelse, at S hverken havde været berettiget til at bortvise eller opsiges ham, idet han alene havde taget hårdt fat i kollegaens arm og skubbet ham væk, da kollegaen blandede sig utidigt i hans arbejde. Han krævede derfor under et sagsanlæg mod S løn i opsigelsesperioden og godtgørelse for opsigelse uden rimelig begrundelse i medfør af funktionærlovens § 2b. A anlagde endvidere sag mod Finansministeriet med påstand om, at ministeriet tilpligtedes at anerkende, at A var berettiget til aktuel egenpension fra den 1. august 2000. S påstod frifindelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb. Finansministeriet påstod frifindelse, subsidiært hjemvisning af spørgsmålet om pension til fornyet behandling i ministeriet. Det var uomtvistet, at arbejdsgiver ikke fulgte afskedigelsesproceduren i overenskomstens § 3, fordi A blev bortvist. Ved byrettens dom blev A tilkendt knap 278.000 kr. i løn og godtgørelse. Pensionsspørgsmålet blev hjemvist til fornyet behandling i Finansministeriet. Byretten fandt det ikke godtgjort, at der havde været tilstrækkeligt grundlag for at bortvise A. Derimod fandt byretten, at S på grund af episoden havde været berettiget til at opsiges A med sædvanligt varsel. Med hensyn til den manglende overholdelse af afskedigelsesproceduren bemærkede byretten, at opsigelsen fandtes sagligt begrundet uanset, at S ikke havde fulgt fremgangsmåden fastsat i overenskomsten, og at S havde handlet ud fra de regler, der gjaldt ved sager om bortvisning. Derfor fandt byretten, at A var berettiget til løn i opsigelsesperioden - med fradrag af anden løn i samme periode - feriepenge samt godtgørelse efter funktionærlovens § 2a. S opfyldte dommen. A ankede byrettens dom til landsretten dog alene i forhold til S. A påstod S dømt til at betale yderligere godt 162.000 kr. I forhold til den for byretten nedlagte påstand nedsatte A påstanden for landsretten med 22.100 kr. på grund af en fejl i den oprindelige opgørelse. S påstod frifindelse og dermed tilbagebetaling af det af byretten tilkendte og betalte beløb. I landsretten blev der afgivet vidneforklaringer bl.a. om forhandlingerne om ændring af ansættelserne fra tjenestemandsansættelser til overenskomstan-sættelser og om udarbejdelsen af reglerne i overenskomstens § 3. Landsretten bemærkede bl.a., at efter bevisførelsen kunne retten tiltræde den bevisvurdering, der var angivet i den indankede dom, hvorefter A på uacceptabel måde havde taget hårdt fat i kollegaen, således at denne blev skubbet bagover mod et bagvedstående bord. Imidlertid kunne det ikke med den sikkerhed, der er fornøden i en bortvisningssag, anses for godtgjort, at A skulle have slået

kollegaen. Der var ikke i det af A anførte holdepunkter for, at der i baggrunden for bestemmelsen i landsoverenskomstens § 3, stk. 3, efter tjenestemandretlige eller forvaltningsretlige synspunkter skulle anlægges en særlig restriktiv fortolkning af begrebet ”væsentlig misligholdelse”, hvorfor betingelserne for bortvisning måtte anses for svarende til dem, der gælder efter funktionærretlige regler. Efter det anførte bevisresultat tiltrådtes det af de af byretten anførte grunde, at betingelserne for bortvisning ikke var opfyldt. Dernæst tiltrådtes det af de i dommen anførte grunde, at S var berettiget til at afskedige A. Det bemærkedes herved, at A, der havde 20 års anciennitet hos S, ikke havde modtaget nogen skriftlig eller på anden måde udtrykkelig advarsel, men at hans generelt uacceptable optræden og omgangstone i forhold til kollegaerne i afdelingen havde været påtalt af afdelingens leder på en del personalemøder inden for det sidste års tid, uden at A havde vist tegn på at ændre adfærd. Landsretten tog herefter under hensyn til, at byretsdommen var opfyldt af arbejdsgiveren og til den korrektion af påstanden, som A har foretaget for landsretten, S’ mest subsidiære påstand til følge, herefter skulle A tilbagebetale 22.100 kr. til S. Procesbevillingsnævnet meddelte A tilladelse til anke til Højesteret. For Højesteret erkendte S, at bortvisningen ikke var berettiget, og spørgsmålet var herefter alene, om A havde krav på godtgørelse. Højesteret lagde til grund, at A ikke havde slået sin kollega, men alene taget hårdt fat i ham og skubbet ham bagud, og at baggrunden for A’s handling var, at kollegaen havde blandet sig i A’s arbejde, selv om A gentagne gange havde frabedt sig dette. Der blev herudover lagt vægt på, at A havde været ansat i virksomheden i over 19 år, og at han ikke forud for episoden havde modtaget nogen udtrykkelig advarsel. Herefter var en opsigelse ikke rimeligt begrundet, idet en advarsel, eventuelt kombineret med omplacering, ville have været en mere passende og tilstrækkelig reaktion. A havde derfor krav på godtgørelse efter funktionærlovens § 2b, og godtgørelsen blev fastsat til et beløb svarende til 4 måneders løn under henvisning til ansættelsens varighed og til, at S ikke havde været tilstrækkelig omhyggelig med at få sagen oplyst i forbindelse med bortvisningen.

Københavns Byrets dom af 6. juli 2001 (sag nr. 4C-4971/2000).

Østre Landsrets dom af 17. september 2002 (20. afdeling, B-2179-01).

Tilladelse til anke til Højesteret af 2. januar 2003 (PBN 2002-22-0775).

Højesterets dom af 9. november 2004 (21/2003).

Var lastvogn, der lovligt holdt i forbindelse med af- og pålæsning, i brug som motorkøretøj?

A påkørte i 1996 en lastbil, der under af- og pålæsning holdt langs kantstenen med slukket motor på et sted, hvor der var forbud mod parkering, men tilladelse til af- og pålæsning. A havde set lastbilen, der fyldte godt halvdelen af kørebanelhalvdelen, men var blevet blændet af solen. A krævede erstatning af lastvognens ansvarsforsikringsselskab F. Byretten lagde til grund, at lastbilen på lovlig og sædvanlig måde var standset op for at foretage af- og pålæsning af øl og vand, og da påkørslen af den holdende lastbil ikke fandt sted umiddelbart efter, at kørslen var afsluttet, eller umiddelbart før kørslen på ny blev påbegyndt, fandt retten ikke, at lastbilen på påkørselstidspunktet blev benyttet som trafikmiddel. Lastbilens erstatningsansvar skulle derfor ikke bedømmes efter færdselslovens § 101, stk. 1, om objektivi ansvar. Retten fandt heller ikke, at føreren af lastvognen havde handlet culpøst. Landsretten fandt - lige som byretten - at lastbilen på lovlig og sædvanlig måde var standset op for at foretage af- og pålæsning af øl og vand, og at uheldet sket under denne af- og pålæsning. Landsrettens flertal fandt imidlertid, at selv om lastbilens placering på vejen i forbindelse med af- og pålæsningen var lovlig, var det under de foreliggende omstændigheder mest nærliggende at statuere, at lastbilen var i brug som motorkøretøj, da A påkørte den, og A’s personskade ved på-

kørslen var derfor omfattet af ansvaret efter færdselslovens § 101, stk. 1. Erstatningen efter § 101 til A burde dog nedsættes på grund af grov uagtsomhed. Landsrettens mindretal udtalte, at uheldet skete under den lovlige af- og pålæsning. Mindretallet fandt derfor ikke, at lastbilen på uheldstidspunktet var i brug som motorkøretøj. Der var endvidere ikke en sådan forbindelse mellem lastbilens kørsel til stedet og standsningen, at det på anden måde kunne medføre ansvar for lastbilen efter færdselslovens § 101, stk. 1. Procesbevillingsnævnet meddelte F tilladelse til anke til Højesteret. Højesteret fastslog, at lastbilen ikke kunne anses for at have været i brug som motorkøretøj på uheldstidspunktet, jf. herved Højesterets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1972 s. 959. Skaden var derfor ikke omfattet af det objektive ansvar efter færdselslovens § 101, stk. 1. Da der heller ikke var grundlag for at fastslå, at føreren af lastbilen havde udvist uagtsomhed, blev F frifundet.

Tilladelse til anke til Højesteret af 28. marts 2003 (PBN 2003-22-0894).
U 2004.1472 H.

Skulle lejelovens § 58, stk. 1 og 2, anvendes ved fastsættelse af leje for nyindrettet lejlighed i tagetage?

Sagen drejede sig om fastsættelsen af den årlige leje pr. 1. september 1999 for en nyetableret lejlighed, der var indrettet i en eksisterende tagetage. Den 18. december 2000 godkendte Huslejenævnet den aftalte leje, der udgjorde 71.563,92 kr. Ankenævnet traf den 11. juni 2001 afgørelse om at ændre huslejenævnets afgørelse, idet ankenævnet nedsatte det i genudlejningslejen indeholdte individuelle forbedringstillæg fra 48.872,92 kr. til 35.000 kr. Udlejeren indbragte afgørelsen for boligretten med påstand om godkendelse af hele den beregnede forhøjelse. Boligretten frifandt lejeren og fastholdt således ankenævnets lejefastsættelse, men med en anden begrundelse (dissens). Landsretten udtalte, at uanset at en lejeforhøjelse efter lejelovens § 58, stk. 2, som udgangspunkt skal dække de udgifter, der med rimelighed er afholdt, kan der efter stk. 1 alene kræves en forhøjelse, der modsvarer forøgelsen af det lejedes værdi. En forbedring, der ikke forøger brugsværdien tilstrækkeligt til at dække hele udgiften, kan således føre til en nedsættelse af en i øvrigt korrekt beregnet forbedringsforhøjelse. Landsretten fandt ikke grundlag for at tilsidesætte den vurdering, der var foretaget af et enigt ankenævn, og stadfæstede med denne begrundelse dommen. Procesbevillingsnævnet meddelte udlejer tilladelse til anke til Højesteret. For Højesteret nedlagde udlejer påstand om, at lejerne skulle anerkende, at den årlige leje for lejemålet udgjorde 71.563,92 kr. Højesterets flertal gav lejerne medhold. Flertallet udtalte i den forbindelse, at boligreguleringslovens § 5, stk. 1, 2. pkt., hvorefter der til lejen for forbedrede lejemål kan lægges ”en beregnet forbedringsforhøjelse”, efter sammenhængen med stk. 2 og forarbejderne må forstås således, at der ved fastsættelsen af lejen ved genudlejning efter denne bestemmelse - modsat genudlejning efter stk. 2 - kun kan indregnes beløb, der er fastsat i overensstemmelse med sædvanlige principper for fastsættelse af lejeforhøjelse for forbedring. Det måtte antages at have været tilsigtet, at dette skulle ske under anvendelse ikke blot af reglen i lejelovens § 58, stk. 2, men også af reglen i § 58, stk. 1, og både når der skal fastsættes leje ved genudlejning af en tidligere bestående lejlighed, og når leje skal fastsættes ved udlejning af nyindrettede lejligheder i tagetager. Dissens for at tage udlejers påstand til følge.

Københavns Byrets dom af 19. april 2002 (sag nr. 6B/9339/2002).
Østre Landsrets dom af 22. januar 2003 (2. afdeling, B-1246-02).
Tilladelse til anke til Højesteret af 11. juli 2003 (PBN 2003-22-0998).
Højesterets dom af 10. december 2004 (303/2003).

Gælder ansættelsesbevislovens § 4 også for ansættelser før lovens ikrafttræden?

A var i årene 1992 til 1999 ansat i en virksomhed V. Han havde hverken ved ansættelsen eller senere modtaget et ansættelsesbevis, der opfyldte kravene i ansættelsesbevisloven, som trådte i kraft den 1. juli 1993. For årene 1993 til 1997 modtog A ud over sin faste løn en årlig bonus, der alene beregnedes ud fra V's økonomiske resultat det pågældende år. I 1998 ændrede V bonusberegningen, blandt andet således at denne skulle foretages ud fra opstillede præstationsmål. A anlagde herefter sag mod V med krav om betaling af 62.500 kr., hvoraf 52.500 kr. vedrørte bonus for 1998 og 1. halvår 1999, mens 10.000 kr. vedrørte godtgørelse i medfør af ansættelsesbevislovens § 2, stk. 2, nr. 8, jf. § 4. Kravet om godtgørelse var begrundet i manglende underretning til A om ændringer i ansættelsesforholdet. Der var under sagen for byretten strid om, hvorvidt V havde underrettet A om de ændrede principper for udbetaling af bonus, som var trådt i kraft fra og med 1998. Ved byrettens dom fik A medhold i sit krav om godtgørelse. Retten lagde ved sin afgørelse blandt andet til grund, at A ikke var blevet underrettet om de nye principper for beregning af bonus. Byretten fandt således ikke, at § 8 i lov om ansættelsesbeviser medfører, at ændringer i ansættelsesforhold, der er indgået før den 1. juli 1993, ikke er omfattet af oplysningspligten efter loven. Da V's manglende oplysninger til A indebar overtrædelse af loven og endvidere havde givet anledning til tvisten mellem parterne, tilkom der A en godtgørelse, der fastsattes til 10.000 kr. Procesbevillingsnævnet meddelte V tilladelse til anke til landsretten. V ankede dommen med påstand om frifindelse for kravet om godtgørelse for overtrædelse af ansættelsesbevisloven. Landsretten fandt efter en fortolkning af Rådets direktiv nr. 91/533 af 14. oktober 1994, art. 9, stk. 1 og stk. 2, og de tilsvarende ikrafttrædelsesbestemmelser i ansættelsesbevislovens § 7, stk. 1, og § 8, stk. 1, at V i medfør af lovens § 4 var forpligtet til skriftligt at underrette A om de ændrede principper for beregning af bonus. Da dette ikke var sket, tilkendtes A en godtgørelse på 10.000 kr. efter lovens § 6. Procesbevillingsnævnet meddelte V tilladelse til anke til Højesteret. Sagen blev indbragt for Højesteret, men blev efterfølgende hævet.

U 2003.932 Ø.

Tilladelse til anke til Højesteret af 18. august 2003 (PBN 2003-22-1000).

Procesbevillingsnævnet har den 28. marts 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i en civil ankesag: PBN 2003-22-0876. Sagen vedrører bl.a. spørgsmål om en bygnings sagkyndigs professionsansvar samt om anvendelsesområdet for lov om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom (Østre Landsrets dom af 6. december 2002, 8. afdeling, B-3489-01). Sagen blev ikke indbragt for Højesteret.

Procesbevillingsnævnet har den 10. april 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i følgende civile ankesag: PBN 2003-22-0909. Højesterets afgørelse er trykt i U 2004.1908 H: *Køber af en hest var berettiget til at træde tilbage fra købet, da sælgerne havde påtaget sig risikoen for sygdom, indtil hesten var godkendt af dyrlæge 14 dage efter leveringstidspunktet.*

Procesbevillingsnævnet har den 14. juli 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i følgende civile ankesag: PBN 2003-22-1045. Landsrettens afgørelse er trykt i U 2003.1136 Ø: *Ægteskabssag kunne på grund af ægtefælles diplomatiske immunitet ikke anlægges i Danmark.*

Sagen blev indbragt for Højesteret. Parternes advokater meddelte efterfølgende Højesteret, at parterne ønskede sagen afsluttet for Højesteret med et retsforlig.

Procesbevillingsnævnet har den 22. juli 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i en civil ankesag: PBN 2003-22-0930. Sagen vedrører bl.a. et spørgsmål om fortolkningen af planlovens § 15, stk. 2, nr. 2 og 8. Sagen behandles i Højesteret under sagsnr. 338/2003.

Procesbevillingsnævnet har den 19. september 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i en civil ankesag: PBN 2003-22-1019. Sagen vedrører bl.a. et spørgsmål om bredden af en på en gårdmands ejendom beliggende privat fællesvej, ad hvilken ejerne af 2 naboejendomme har færdselsret. Sagen behandles i Højesteret under sagsnr. 420/2003.

Forældremyndighedssager

Overførsel af forældremyndigheden til far, når moderen forhindrer samvær? Endvidere spørgsmål om salær til den beskikkede advokat.

Ved H's og M's skilsmisse fik H tillagt forældremyndigheden over en pige P født i 1995. H blev derefter gift med en ny mand, med hvem hun fik yderligere 3 børn. H forhindrede M i at udøve samvær med barnet P. Ved en byretsdom afsagt i 2000, der blev stadfæstet af landsretten i 2001, blev H frifundet for M's påstand om overførsel af forældremyndigheden, efter § 12, stk. 2, i lov om forældremyndighed og samvær. Der var i forbindelse med landsrettens behandling af sagen blevet foretaget en børnesagkyndig undersøgelse. Ved en ny sag anlagt i 2002 søgte M på ny forældremyndigheden overført til sig efter lov om forældremyndighed og samvær § 13, stk. 1. Byretten lagde i den nye sag til grund, at H siden landsrettens dom i 2001 havde modsat sig, at P skulle have samvær med M i overensstemmelse med Statsamtets resolution. Det lagdes endvidere til grund, at H var udeblevet fra de møder, som var blevet berammet med deltagelse af de børnesagkyndige. Det lagdes fortsat efter indholdet af de børnesagkyndiges erklæring til grund, at der ikke af hensyn til P's tarv var rimelig anledning til, at H modsatte sig, at M havde samvær med P. Retten fandt nu grundlag for, da H uden rimelig grund hindrede gennemførelsen af M's samvær med P, at overføre forældremyndigheden over P til M i medfør af § 13, stk. 1, i lov om forældremyndighed og samvær. Landsretten stadfæstede byrettens dom. Landsretten lagde til grund, at H siden landsrettens dom i 2001 uden rimelig grund fortsat havde modsat sig, at P havde samvær med M i overensstemmelse med Statsamtets resolution, og at hun endvidere havde afvist forslag fra M om samvær under andre former og i et mere begrænset omfang end det, som fulgte af Statsamtets resolution. Det måtte på denne baggrund frygtes, at M's samvær med P, der havde været afbrudt siden oktober 1999, også fremover ville blive afskåret, hvis H beholdt forældremyndigheden. Herefter og efter en samlet vurdering af sagens oplysninger, hvori indgik de børnesagkyndiges positive vurdering af samværet mellem M og P, fandtes det bedst for P, at forældremyndigheden overførtes til M. Landsretten tillagde den for H beskikkede advokat, der i landsretten havde opgjort sit tidsforbrug til 15 timer, i salær 6.000 kr. med tillæg af moms. Procesbevillingsnævnet meddelte H tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens dom. Procesbevillingsnævnet meddelte endvidere den for H beskikkede advokat tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens salærafgørelse. Højesteret forhøjede ved en kendelse det salær, der var tillagt H's beskikkede advokat, til 10.000 kr. + moms under henvisning til arbejdets omfang og sagens karakter. Ved en efterfølgende dom frifandt Højesteret H. Højesteret udtalte herved, at det

måtte lægges til grund, at H gennem flere år og uden rimelig grund havde forhindret, at P fik samvær med M, og at dette forhold efter ordlyden og forarbejderne til § 13, stk. 1, i lov om forældremyndighed og samvær skulle indgå med meget betydelig vægt i den samlede vurdering af, om forældremyndigheden skulle overføres. Efter indholdet af den børnesagkyndige erklæring i sagen mv. fandt Højesteret det imidlertid efter en samlet vurdering betænkeligt at anse det for bedst for P, at forældremyndigheden blev overført til M.

Tilladelse til kære til Højesteret af 30. juni 2004 (PBN 2003-22-1056).

Højesterets kendelse af 22. september 2003 (325/2003)

Tilladelse til anke til Højesteret af 30. juni 2004 (PBN 2003-23-0171).

U 2004.296 H.

Placering af forældremyndigheden over 6-årig pige, hvor der ikke var foretaget en børnesagkyndig undersøgelse.

Et ægtepar, som havde boet i USA indtil efteråret 2001 og derefter i Danmark, ophævede i 2002 samlivet. Der var i ægteskabet to piger på nu henholdsvis 2 og knap 7 år. Forældrene ønskede begge forældremyndigheden over de to piger. Moderen H anlagde sag mod faderen M bl.a. med påstand om, at forældremyndigheden over den ældste pige P blev tillagt hende. I byretten anmodede M om, at der blev foretaget en børnesagkyndig undersøgelse. H protesterede herimod. Ved byrettens dom blev H og M separeret, forældremyndigheden over begge piger blev tillagt H, og M blev pålagt bidragspligt over for H i 3 år. Byretten fandt ikke grundlag for at iværksætte børnesagkyndig undersøgelse efter en vurdering af oplysningerne i sagen sammenholdt med, at begge forældre var egnede til at drage omsorg for børnenes opvækst. M ankede dommen til landsretten for så vidt angik den ældste af pigerne. Landsretten fandt heller ikke grundlag for at imødekomme en anmodning fra M om foretagelse af en børnesagkyndig undersøgelse. Landsretten tiltrådte efter en samlet vurdering af det for landsretten oplyste, herunder P's alder og hensynet til at sikre hendes opvækst sammen med søsteren, samt at omsorgen for P under parternes samliv overvejende var blevet varetaget af H, at det var bedst for P, at forældremyndigheden over hende tillagdes H. M ansøgte Procesbevillingsnævnet om tilladelse til anke til Højesteret. I den forbindelse anførte M's advokat bl.a., at det var i strid med EMRK art. 8 og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, at der ikke blev indhentet en børnesagkyndig undersøgelse. Procesbevillingsnævnet meddelte M tilladelse til anke til Højesteret. Til brug for Højesterets behandling af sagen blev der foretaget en børnesagkyndig undersøgelse, og der blev afgivet supplerende forklaringer af sagens parter. Højesteret fastslog, at begge forældre var egnede til at varetage forældremyndigheden over pigen, og at hun ville kunne blive i vante omgivelser og bevare en tæt kontakt med sin lillesøster, uanset hvem af forældrene der fik forældremyndigheden. M var den, der bedst ville kunne sikre pigen en fortsat nær tilknytning til begge forældre. Efter indholdet af den børnesagkyndige erklæring og efter en samlet vurdering fandt Højesteret herefter, at det ville være bedst for pigen, at M fik forældremyndigheden.

Byrettens dom af 24. marts 2004 (BS 1575/2002).

Østre Landsrets dom af 23. juni 2003 (10. afdeling, B-998-03).

Tilladelse til anke til Højesteret af 23. oktober 2003 (PBN 2003-23-0194).

Højesterets dom af 28. oktober 2004 (488/2003).

5.2.2. Civile kæresager, jf. retsplejelovens § 392

Civilprocessuelle spørgsmål

Var førelsen af 14 vidner overflødig bevisførelse i en sag anlagt mod sundhedsministeren?

A havde i august 1994 fået indopereret en hofteprotese under anvendelse af Boneloc knoglecement. På grund af proteseløsning måtte han genopereres i december 1995, og der indtrådte senere yderligere komplikationer. Boneloc knoglecement blev taget i brug på danske hospitaler i 1990, men der konstateredes forholdsvis hurtigt problemer i form af forøget løsningsfrekvens, og i april 1995 trak producenten cementen tilbage fra markedet. Ifølge en redegørelse afgivet i maj 1998 havde Sundhedsstyrelsen tilsidesat sin tilsynsforpligtelse efter § 2 i lov om sundhedsvæsenets centralstyrelse, hvilket sundhedsministeren tog til efterretning. I juli 1999 fik A efter patientforsikringsloven tilkendt i alt 66.500 kr. i godtgørelse dels for svie og smerte, dels for varigt mén. Beløbet blev senere forhøjet til 81.500 kr. ved Patientskadeankenævnets afgørelse, som ikke blev indbragt for domstolene. I september 1999 anlagde A ved landsretten retssag mod sundhedsministeren S med 3 påstande. Landsretten afviste sagen med henvisning til, at A savnede retlig interesse. Højesteret hjemviste sagen til landsretten til realitetsbehandling af A's påstand 3. Landsrettens og Højesterets afgørelse er trykt i U 2002.1245 H. Under den fortsatte sag ved landsretten begærede A's advokat herefter foreløbigt 14 personer afhørt som vidner i forbindelse med domsforhandlingen af sagen og anførte i den forbindelse bl.a., at de 14 vidner besad en relevant viden, der kunne belyse grovheden af overtrædelsen af § 2 i lov om sundhedsvæsenets centralstyrelse. S protesterede herimod og anførte til støtte herfor bl.a., at det ikke fra S' side blev bestridt, at Sundhedsstyrelsen burde have forhindret, at A blev opereret med anvendelse af Boneloc, og at dette beror på tilsidesættelser af den centrale styrelseslovs § 2, der blev konstateret i redegørelsen afgivet i maj 1998. Landsretten afslog begæringen om vidneførsel af de 14 personer. Landsretten fandt, at førelsen af de af A begærede vidner var uforholdsmæssig, idet S havde anerkendt at være ansvarlig for, at A blev opereret under anvendelsen af Boneloc. Procesbevillingsnævnet meddelte A tilladelse til kære til Højesteret. Højesteret bemærkede, at A støttede sit krav om godtgørelse på alvoren og grovheden af Sundhedsstyrelsens forhold. Da der ikke under sagen forelå enighed om disse forhold, som var gjort gældende af A, var der ikke grundlag for at afskære bevisførelse herom som værende uden betydning for sagen, jf. retsplejelovens § 341. Højesteret bestemte herefter, at det tillades A at føre de 14 vidner.

Østre Landsrets kendelse af 4. marts 2003 (1. afdeling, B-1040-02).
Tilladelse til kære til Højesteret af 7. juli 2003 (PBN 2003-22-1010).
Højesterets kendelse af 6. november 2003 (316/2003).

Kunne der kræves sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger af et selskab, der var hjemmehørende i Storbritannien, og som havde anket en civil sag til landsretten?

Selskabet S, der var indregistreret og hjemmehørende i Storbritannien, havde som part i en civil sag anket byrettens dom til landsretten. S havde ved transport erhvervet kravet mod modparten M fra sagsøger i sagen. M anmodede landsretten om at pålægge S at stille sikkerhed for M's mulige krav på sagsomkostninger, jf. retsplejelovens § 323. Landsretten gav ikke M medhold. Landsretten bemærkede, at M ikke havde godtgjort, at det forløb, som sagen havde haft for byretten og for landsretten, gav tilstrækkeligt grundlag for at antage, at der

forelå omgåelse eller særlige forhold i forbindelse med S' erhvervelse af den fordring, der gjordes gældende i ankestævningen. Dommen var efter det oplyste opfyldt, og anken angik i det væsentlige samme påstande, anbringender og beviser fra S' side som for byretten. M havde nedlagt påstand foreløbig om stadfæstelse, og landsretten fandt herefter ikke, at det af M anførte indebar, at S var pligtig at stille sikkerhed for sagsomkostninger i anken efter retsplejelovens § 323. Der fandtes herefter ikke at være anledning til at tage stilling til, om et krav om sikkerhedsstillelse i øvrigt vil være stridende mod EU-retten, herunder bl.a. EF-Domstolens afgørelser C-20/92 (Hubbard mod Hamburger) og C-43/95 (Data Delecta), som M havde henvist til. Procesbevillingsnævnet meddelte M tilladelse til kære til Højesteret. Højesteret udtalte, at artikel 12, stk. 1, i EF-traktaten - inden for traktatens anvendelsesområde - forbyder al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, og at det af EF-Domstolens praksis fremgår, at en medlemsstat ikke kan stille krav om sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger, som ikke gælder for statens egne borgere og selskaber, når en person eller selskab med bopæl eller hjemsted i en anden medlemsstat anlægger en sag, der har sammenhæng med de grundlæggende friheder, som er sikret ved fællesskabsretten. Retsplejelovens § 323 skal forstås i overensstemmelse hermed. Da den virksomhed, S udøvede, måtte anses for sikret ved EF-traktatens artikel 49, stadfæstede Højesteret landsrettens afgørelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 14. oktober 2003 (PBN 2003-22-1065).
U 2004.1246 H.

Kan et kæreskrift anses som samtidig anmodning om tilladelse til kære i medfør af retsplejelovens § 392, stk. 1?

A anlagde sag mod B ved Retten i Nakskov. B, der havde hjemsted i Sverige og under sagen var repræsenteret af en advokat med hjemsted i Sverige, påstod sagen afvist, under henvisning til at der ikke var værneting her i landet. Dette spørgsmål blev af byretten udskilt til særskilt forhandling, hvorefter retten den 29. april 2003 afsagde kendelse om, at afvisningspåstanden ikke blev taget til følge. I byrettens retsbog af s.d. var det bl.a. anført: "Udskrift af retsbogen fremsendes til parternes advokater med oplysning om, at kære af rettens kendelse skal ske inden 14 dage til Østre Landsret, Bredgade 59, 1260 København." B og dennes svenske advokat indsendte kæreskrift til Østre Landsret. Kæreskriftet blev modtaget i landsretten den 10. maj 2003. Kæreskriftet blev ved påtegning af 12. maj 2003 af landsretten videresendt til videre foranstaltning til byretten, som med fremsendelsesskrivelse af 20. maj 2003 returnerede kæreskriftet med sagens akter til landsretten. Landsretten afviste kæremålet, under henvisning til at anmodning om tilladelse til særskilt indbringelse af afgørelsen i henhold til retsplejelovens § 253 stk. 4, 2. pkt., skulle indgives til den højere ret inden kærefristens udløb, og at dette ikke var sket. Procesbevillingsnævnet meddelte B tilladelse til kære til Højesteret. Højesteret udtalte, at det ved en utrykt højesteretsafgørelse i 1998 var blevet fastslået, at retsplejelovens § 253, stk. 4, ikke var til hinder for at anse et kæreskrift som en samtidig anmodning om tilladelse til kære, idet kære af en delafgørelse må betragtes som en samtidig anmodning om tilladelse i medfør af retsplejelovens § 392, stk. 1, til at kære. Denne afgørelse, der fraveg to tidligere trykte højesteretsafgørelser fra 1994 og fra 1997, var senere blevet videreført i højesteretspraksis. I overensstemmelse med nugældende højesteretspraksis måtte B's kæreskrift betragtes som en samtidig anmodning om tilladelse til kære. Højesteret hjemviste derfor sagen til landsretten med henblik på dennes stillingtagen til, om der skulle meddeles kæretilladelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 3. december 2003 (PBN 2003-22-1155).

U 2004.1612 H.

Procesbevillingsnævnet har den 13. august 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i følgende sag vedrørende et civilprocessuelt spørgsmål: PBN 2003-22-1005. Højesterets afgørelse er trykt i U 2004.189/1 H: *Anmodning om genoptagelse var rettidig.*

5.2.3. Civile ankesager om sagsomkostninger og processuelle straffe, jf. retsplejelovens § 368, stk. 5, og civile kæresager om sagsomkostninger og salær til beskikkede advokater, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2

Skal den tabende part betale udgifter til oversættelse af dokumenter?

I en sag for byretten, der var anlagt af A, indgik dokumenter på tysk, men retten fandt det ikke nødvendigt at kræve oversættelse af disse. Byretten gav A medhold i hans krav og tillagde ham 50.000 kr. i sagsomkostninger. Sagsøgte, B, ankede til landsretten, hvor det blev nødvendigt at foretage oversættelse af de tyske dokumenter. I den anledning havde A en udgift på godt 15.000 kr. A fik også medhold ved landsretten, der tillagde ham 20.000 kr. i sagsomkostninger for landsretten. Procesbevillingsnævnet meddelte A tilladelse til anke til Højesteret af bestemmelsen om sagsomkostninger. Højesteret bemærkede, at udgiften til en eventuel oversættelse af en sags dokumenter, jf. retsplejelovens § 149, stk. 2, er en sagsomkostning omfattet af § 311, og udgiften kan derfor pålægges den tabende part, hvis betingelserne i § 312 er opfyldt. I den foreliggende sag var A's krav et ubestridt krav på betaling for leverede varer, B's modkrav et omtvistet erstatningskrav for misligholdelse. Det var således B's krav, som udløste behov for bevisførelse. B havde ikke gjort gældende, at den foretagne oversættelse havde været unødvendig eller for dyr. På denne baggrund fandt Højesteret, at den udgift, som A havde afholdt til oversættelse af dokumenter, var påført selskabet ved retssagen, og at A havde krav på af B, der var tabende part, at få udgiften erstattet som del af det samlede sagsomkostningsbeløb. Det, der var oplyst om domsforhandlingens varighed over to dage med afhøring gennem tolkning og sagens karakter og problemstilling samt det anvendte antal timer, gav ikke fornødent grundlag for at fravige landsretspræsidenternes vejledende takster for advokatsalær, hvorefter middelværdien efter sagens værdi var 20.000 kr. Herefter - og da anken alene angik sagsomkostninger for landsretten - forhøjede Højesteret dette sagsomkostningsbeløb til 36.000 kr.

Tilladelse til anke til Højesteret af 23. juli 2003 (PBN 2003-22-0982).
U 2004.1869 H.

Var part, der mødte ved en ansat, der var advokat, berettiget til at få tilkendt sagsomkostninger i overensstemmelse med de vejledende takster for udgifter til advokatsalær.

I to inkassosager, der var anlagt af virksomheden V, var V repræsenteret af en ansat A, der var advokat. Byretten afsagde udeblivelsesdom i begge sager, men tillagde alene V sagsomkostninger svarende til retsafgiften. Procesbevillingsnævnet meddelte V tilladelse til at kære dommenes bestemmelser om sagsomkostninger til landsretten. Landsretten omgjorde omkostningsafgørelserne og tillagde V skønsmæssigt 2/3 af de takstmæssige salærer. Procesbevillingsnævnet meddelte V tilladelser til kære til Højesteret. Højesteret udtalte, at V ikke havde afholdt nogen "udgift til advokatsalær", men under sagen havde væ-

ret repræsenteret af en ansat, jf. retsplejelovens § 260, stk. 2, 2. led. At A havde haft beskikkelse som advokat, kunne ikke begrunde, at der tilkendtes V sagsomkostninger under hensyntagen til størrelsen af det advokatsalær, der efter landsretspræsidenternes vejledende satser ville være blevet fastsat, hvis der havde været afholdt en udgift til advokatsalær. V skulle derfor tilkendes sagsomkostninger på samme måde som andre selvmødere, hvorfor Højesteret stadfæstede byrettens omkostningsafgørelser.

Tilladelser til kære til Højesteret af 4. december 2003 (PBN 2003-22-1233 og PBN 2003-22-1234).

U 2004.1947 H.

Procesbevillingsnævnet har den 23. juli 2003 meddelt tilladelser til kære til Højesteret af beslutninger om sagsomkostninger i syv hævdede 1. instanssager vedrørende produktansvar: PBN 2003-22-0970 - PBN 2003-22-0976. Højesteret har den 28. november 2003 afsagt kendelser i de syv sager (317/2003 - 323/2003).

Procesbevillingsnævnet har den 21. august 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret af en beslutning om sagsomkostninger i en sag vedrørende gyldigheden af en aftale om bodeling: PBN 2003-22-0993. Højesteret har den 3. oktober 2003 (358/2003) afsagt kendelse.

Procesbevillingsnævnet har den 26. august 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret af en beslutning om sagsomkostninger i en forligt ankesag: PBN 2003-22-0987. Sagen blev ikke indbragt for Højesteret.

Procesbevillingsnævnet har den 18. september 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens beslutninger om salær til 4 beskikkede advokater i en sag om en fondsbestyrelses erstatningsansvar: PBN 2003-22-1190. Højesteret har den 29. november 2004 (442/2003, 443/2003, 444/2003 og 445/2003) afsagt kendelse.

Procesbevillingsnævnet har den 13. november 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret af en beslutning om sagsomkostninger: PBN 2003-22-1104. Højesterets afgørelse er trykt i U 2004.1313 H: *Omkostningsfastsættelse i forligt sag om ophør af et eneforhandlerforhold.*

Procesbevillingsnævnet har den 18. december 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret af en bestemmelse om sagsomkostninger i en dom i en civil sag om ansvaret for beskadigelse af et parti ferske skinker i forbindelse med en CMR-transport: PBN 2003-22-1205. Højesteret har den 9. december 2004 (11/2004) afsagt dom.

5.2.4. Fogedsager, jf. retsplejelovens § 585

Kreditors krav på restfordring efter kreditaftalelovens § 41?

A købte i 2000 en bil på kredit med ejendomsforbehold (forbrugerkreditkøb med ejendomsforbehold) for sælger, der overdrog kreditaftalen til et finansieringsselskab, F. I 2002 misligholdt A betalinger i henhold til kreditaftalen. F indgav rekvisition til fogedretten og nedlagde påstand om at blive sat i besiddelse af bilen og få udlæg for hele restfordringen opgjort efter kreditaftalelovens § 38, idet F gjorde gældende bl.a., at A ikke nød beskyttelse efter kreditaftalelovens kapitel 10, da misligholdelsen skyldtes manglende betalingsvilje, ikke manglende betalingsevne. A påstod bilen afleveret til fuld og endelig afgørelse, jf. hovedreglen i kreditaftalelovens § 41, 1. led. Ved fogedrettens kendelse blev F indsat i besiddelse af bilen til fuld og endelig afgørelse af parternes mellemværende. Landsretten stadfæstede kendelsen. Landsretten bemærkede, at der var tale om forbrugerkøb med ejendomsforbehold, og kreditors adgang til fyldestgørelse var derfor reguleret i kreditaftalelovens kapitel 10. Kreditor skulle således som hovedregel tage det solgte tilbage, og kunne, hvis det solgtes værdi ikke kunne dække kreditors fordring opgjort efter kreditaftalelovens § 38, kun gøre yderligere krav gældende over for køberen, hvis særlige omstændigheder talte for det, jf. kreditaftalelovens § 41. Det var dermed sælgerens ansvar, at udbetaling og afdrag fastsættes på en sådan måde, at det købtes værdi til enhver tid vil kunne dække sælgerens krav. Undtagelsen fra hovedreglen måtte således navnlig skulle anvendes, hvis køberen var skyld i, at sælgerens dækning var forringet i forhold til, hvad det var muligt at forudse i forbindelse med handlens indgåelse. Uanset at der ikke i kreditaftaleloven er givet køberen en egentlig fortrydelsesret, fandtes undtagelsen derimod ikke at kunne anvendes, alene fordi køberens misligholdelse skyldtes manglende betalingsvilje og ikke manglende betalingsevne. Da F ikke havde godtgjort, at bilens værdi på grund af køberens forhold var mindre end påregnelig, og da køberen ikke havde lagt hindringer i vejen for tilbagetagelsen, tiltrådtes det derfor, at der ikke forelå særlige omstændigheder, der kunne begrunde en afvigelse fra hovedreglen i kreditaftalelovens § 35, jf. § 41, hvorfor kendelsen stadfæstedes. Procesbevillingsnævnet meddelte F tilladelse til kære til Højesteret. Bilen blev solgt, og for Højesteret påstod F udlægsforretningen fremmet for 43.702 kr., der udgjorde F's tab opgjort efter realisation af bilen, subsidiært 29.702 kr. opgjort efter bilens værdi ifølge en vurdering, der var foretaget under sagen. Mere subsidiært påstod F landsrettens kendelse ophævet og det økonomiske opgør mellem parterne udskudt til afgørelse ved de civile domstole. Under henvisning til ordlyden af og forarbejderne til kreditaftalelovens regler om betalingsmisligholdelse i forbrugerkreditkøb med ejendomsforbehold tiltrådte Højesteret af de grunde, der var anført af landsretten, at disse regler omfatter enhver betalingsmisligholdelse, og at undtagelsen i § 41 ikke kan finde anvendelse, blot fordi køberens misligholdelse skyldes manglende betalingsvilje og ikke manglende betalingsevne. Der var som anført af landsretten ikke godtgjort nogen værdiforringelse ud over det forventelige, og Højesteret tiltrådte derfor, at der ikke var grundlag for at fravige hovedreglen i kreditaftalelovens § 35, jf. § 41. F kunne have anlagt en almindelig retssag vedrørende opgørelse af restfordringen, men når dette spørgsmål indbringes for fogedretten, var afgørelsen af spørgsmålet omfattet af fogedrettens kompetence. Med disse bemærkninger stadfæstede Højesteret landsrettens afgørelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 8. september 2003 (PBN 2003-22-1183).
U 2004.2062 H.

Kan nogle af Lægemiddelstyrelsen udstedte tilladelser til at markedsføre nærmere angivne lægemidler danne grundlag for værneting i Danmark i forbindelse med fagedforbudssager?

Selskaberne S1, S2 og S3 er koncernforbundne medicinalvirksomheder, hvor sidstnævnte er en dansk filial. Selskaberne fik den 26. juni 1995 Sundhedsstyrelsens markedsføringstilladelse.

delse til præparatet P1. Tilladelsen var gældende i 5 år men blev senere forlænget til den 1. december 2005. To andre selskaber, S4 og S5, der var hjemmehørende i Holland, indgav en ansøgning til Lægemiddelstyrelsen vedrørende præparaterne P2 og P3 om markedsføringstilladelse efter den såkaldte forkortede ansøgningsprocedure, jf. lægemiddelovens § 9, stk. 1, jf. § 3, nr. 9, jf. EU direktiv 2001/83 art. 10, jf. art. 8. S4 og S5 henviste til præparatet P1 som referenceprodukt. S1, S2 og S3 rettede henvendelse til Lægemiddelstyrelsen og protesterede mod, at der meddeltes tilladelse efter den forkortede ansøgningsprocedure med P1 som referenceprodukt, idet S1, S2 og S3 var af den opfattelse, at de to produkters sikkerhedsprofil ikke var den samme. Lægemiddelstyrelsen meddelte den 7. juni 2002 S4 og S5 markedsføringstilladelse for så vidt angår P2 og P3. S1, S2 og S3 udtog i januar 2003 stævning mod Lægemiddelstyrelsen med påstand om annullation af markedsføringstilladelserne udstedt til S4 og S5. S1, S2 og S3 indgav samtidig begæring til fogedretten om nedlæggelse af fogedforbud over for S4 og S5 vedrørende markedsføring af P2 og P3. S4 og S5 nedlagde påstand om afvisning under henvisning til, at der ikke efter retsplejelovens regler var værneting for fogedforbudssagen. Tvisten om rette værneting blev afgjort særskilt. Lægemiddelstyrelsen besvarede efter anmodning fra S1, S2 og S3 til brug for fogedsagen nogle spørgsmål om karakteren af markedsføringstilladelser. Fogedretten afviste efter afholdelse af formalitetsprocedure sagen ved kendelse. Fogedretten fandt, at en markedsføringstilladelse er en forvaltningsakt, som ikke uden videre kan overdrages på samme måde som almindelige formueretlige rettigheder, og at S1, S2 og S3 ikke havde godtgjort, at tilladelserne havde en økonomisk værdi. Fogedretten fandt endvidere, at der ikke kunne sluttes analogt fra immaterialretten til forvaltningsretten. På den baggrund konkluderede fogedretten, at der ikke forelå et aktiv, som kunne danne grundlag for behandling ved fogedretten, jf. retsplejelovens § 646, stk. 1, jf. § 487, stk. 2. S1, S2 og S3 kærede kendelsen til landsretten. Landsretten stadfæstede fogedrettens afgørelse. Procesbevillingsnævnet meddelte S1, S2 og S3 tilladelse til kære til Højesteret. Højesteret lagde til grund, at de markedsføringstilladelser, som Lægemiddelstyrelsen havde udstedt til S4 og S5, var overdragelige og repræsenterede en værdi, som ikke var ubetydelig. Højesteret fandt herefter, at S4 og S5 havde aktiver her i landet, og at der derfor var værneting for forbudssagerne her i landet i medfør af retsplejelovens § 646, stk. 1, jf. § 487, stk. 2, sammenholdt med Domskonventionens art. 24. Sagen blev herefter hjemvist til fogedretten til realitetsbehandling af forbudsbegæringerne.

Københavns Byrets Fogedafdelings kendelse af 18. februar 2003 (FS 28260/2002 og 28261/2002).

Østre Landsrets kendelse af 15. maj 2003 (10. afdeling, B-853-03).

Tilladelse til kære til Højesteret af 18. september 2003 (PBN 2003-22-1132).

Højesterets kendelse af 9. august 2004 (457/2003).

Kære af beslutning om at udsætte en lejer rettidig?

Fogedretten afsagde den 17. marts 2003 kendelse om, at A skulle udsættes af sit lejemål. A var til stede og blev vejledt om muligheden for at kære. Den 15. april 2003 bad udlejeren fogedretten om at beramme udkørende fogedforretning. Den 6. maj 2003 kærede A kendelsen om udsættelse til landsretten, og den 28. maj 2003 afviste landsretten kæremålet, med henvisning til at kære var sket for sent, jf. retsplejelovens § 586, stk. 1. Ved brev af 18. juni 2003 ansøgte A Procesbevillingsnævnet om tilladelse til at kære til Højesteret, hvilket blev givet ved brev af 20. november 2003. I mellemtiden var A den 24. juli 2003 blevet sat ud. Højesteret bemærkede, at fogedretten den 17. marts 2003 traf bestemmelse om, at A skulle udsættes af lejemålet, men udsættelsesforretningen blev først foretaget den 24. juli 2003. Efter retsplejelovens § 586, stk. 1, 1. led, skal kære ske, inden 4 uger efter at forretningen er foretaget. Der

var efter ordlyden af og forarbejderne til § 586, stk. 1, jf. betænkning nr. 634/1971 om udlæg og udpantning side 67 (bemærkningerne til lovudkastets § 506, stk. 2) ikke grundlag for at anvende § 586, stk. 1, 2. led, der angår afgørelser, der går ud på, at fogedretten nægter at fremme fogedforretningen. Kære var således sket rettidigt, og Højesteret tog derfor A's påstand om, at sagens hjemvises til realitetsbehandling i landsretten, til følge.

Tilladelse til kære til Højesteret af 20. november 2003 (PBN 2003-22-1139).
U 2004.1758 H.

Procesbevillingsnævnet har den 26. februar marts 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i følgende fogedretlige sag: PBN 2002-22-0832. Højesterets afgørelse er trykt i U 2003.2398 H: *Ikke godtgjort, at A og B drev en sådan virksomhed om et skib, at B's kreditorer var afskåret fra at foretage udlæg i skibet, men da de ejede skibet i lige sameje, blev udlægget begrænset til B's halvpart.*

Procesbevillingsnævnet har den 3. april 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i en fogedretlig sag: PBN 2003-22-0883. Landsretten havde besluttet, at en fogedforretning mod en person A skulle gennemføres på grundlag af gældsbevilling, der indgik i et aftalekompleks om køb af et sommerhus med henblik på udleje. Procesbevillingsnævnet havde i 2002 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i samme sagskompleks, og ved en kendelse af 5. marts 2003 (Højesterets sagsnr. 183/2002 - trykt i U 2003.1154 H) fandt Højesteret, at fogedforretningen på grundlag af dette gældsbevilling ikke kunne gennemføres. Procesbevillingsnævnet meddelte efterfølgende A tilladelse til kære til Højesteret. A indbragte landsrettens kendelse for Højesteret med påstand om, at fogedforretningen ikke burde nyde fremme. Modparten B tog bekræftende til genmæle. Højesteret bemærkede i en kendelse af 24. juni 2003 (183/2003), at da B havde taget bekræftende til genmæle over for A's påstand, blev denne taget til følge, jf. herved Højesterets kendelse af 5. marts 2003 i sag 183/2002 .

5.2.5. Konkurs, betalingsstandsning, gældssanering mv., jf. konkurslovens § 254

Spørgsmål om adgangen til for investorer i ansvarlig lånekapital i en bank, der senere tages under konkursbehandling, at træde tilbage fra tegningsaftalen til skade for boets andre kreditorer.

I 1991 og 1992 tegnede en række private investorer obligationer henholdsvis købte obligationer fra banken B's egenbeholdning for i alt 50 mio. kr. udgørende supplerende ansvarlig lånekapital. Efter tegnings- og købsaftalerne var investorernes indskud efterstillet anden gæld. Baggrunden for obligationsudbudet var, at B havde et akut behov for at få tilført kapital, idet dele af B's ansvarlige lånekapital i form af lån udløb og derfor skulle indfries. Udbudet skete på grundlag af et af B udarbejdet prospekt, der beskrev B's aktuelle økonomiske situation, herunder indeholdt oplysninger om egenkapital mv. og B's forventninger til fremtiden. Frem til 1993 forværredes B's økonomiske situation. Det førte til, at Finanstilsynet besluttede sig for at foretage en undersøgelse af B's økonomi. Tilsynet konkluderede, at der manglede merhensættelser for et stort millionbeløb. Tilsynet meddelte B pålæg om inden 6 dage at reetablere kapitalgrundlaget. B udvidede aktiekapitalen og frasolgte hovedparten af sine filialer. Medio 1993 kom B på ny i kapitalnød, idet B's solvensprocent nu udgjorde 5,3 mod bank- og sparekasselovens minimumskrav på 9. Finanstilsynet meddelte B dispensation fra sol-

venskravet, og Fondsbørsen meddelte dispensation med hensyn til pligten til at underrette Fondsbørsen om oplysninger, der måtte antages at få betydning for aktie- og obligationskursen. B havde løbende forsøgt at finde en fusionspartner, hvilket ikke var lykkedes. I august 1993 underskrev B en rammeaftale, hvorefter B's aktiver og passiver - bortset fra et investeringsprojekt, hvori der var anlagt sag mod B, og efterstillede krav i øvrigt - blev overdraget til et andet pengeinstitut. Nationalbanken og en række andre pengeinstitutter stillede garanti for overdragelsen. Umiddelbart herefter gik B konkurs. Hovedparten af obligationsinvestorerne anmeldte deres krav som simple krav i konkursboet K. K afviste kravene som simple krav under henvisning til, at kravene i henhold til tegningsaftalerne var efterstillede. En række af investorerne, der til sammen havde investeret godt 5 mio. kr. i obligationer, anlagde sag ved skifteretten og påstod K dømt til at anerkende, at deres krav havde status som simple krav i konkursordenen, hvilket ville føre til, at kravene ville blive dækket af den stillede garanti. Investorerne gjorde bl.a. gældende, at tegningsaftalerne henholdsvis købsaftalerne var uvirksomme efter aftalelovens § 36 sammenholdt med forudsætningslæren, idet B ikke på tegningstidspunktet havde givet et retvisende billede af B's økonomiske situation. K påstod frifindelse under henvisning til bl.a., at B på tegnings- henholdsvis købstidspunktet loyalt havde oplyst om B's økonomiske situation og henviste til, at Finanstilsynet havde godkendt regnskaberne. Endvidere anførte K, at der måtte gælde særligt snævre grænser for investorer i ansvarlig lånekapitals mulighed for at komme igennem med en indsigelse om uvirksomhed til skade for B's kreditorer. Endelig gjorde K gældende, at investorerne under alle omstændigheder havde udvist passivitet. Under retssagen blev der udmeldt syn og skøn med henblik på at afdække B's økonomiske situation fra udbudstidspunktet og frem til konkursen. Der blev udarbejdet en omfattende skønserklæring. Skifteretten bemærkede indledningsvis, at der ikke var grundlag for at tilsidesætte skønserklæringen. Endvidere tilsidesatte skifteretten tegnings- og købsaftalerne efter aftalelovens § 36, således at investorerne skulle stilles, som om aftalerne ikke var blevet indgået. Skifteretten tiltrådte derfor, at kravene var simple krav i K. I forlængelse af domsafsigelsen traf skifteretten særskilt afgørelse om sagsomkostningerne. K ankede henholdsvis kærede skifterettens dom og sagsomkostningsafgørelse til landsretten. Landsretten tiltrådte, at der ikke var grundlag for tilsidesætte skønserklæringen. Landsretten fandt, at B ikke i forbindelse med udbudet havde givet et retvisende billede af B's økonomiske situation, herunder at det af skønserklæringen fremgik, at B på udbudstidspunktet manglede hensættelser i et sådant omfang, at banken ikke opfyldte solvensbetingelserne og derfor ikke opfyldte betingelserne for at drive bankvirksomhed. Under disse omstændigheder fandt landsretten, at det - uden nærmere vurdering af de enkelte investorers forhold - kunne lægges til grund, at det for samtlige investorer - som en typeforudsætning - var væsentligt, kendeligt og relevant for tegningen eller købet af obligationerne, at B opfyldte lovens betingelser for at drive bankvirksomhed. Da denne forudsætning ikke var opfyldt, var investorerne som udgangspunkt ikke bundet af tegningsaftalerne/købsaftalerne, uanset om B på udbudstidspunktet ikke vidste eller burde vide, at den ikke kunne opfylde de forpligtelser, som den påtog sig ved udstedelsen af obligationerne. Herefter, og da investorerne ikke havde udvist passivitet, fandt landsretten, at investorerne kunne gøre deres krav gældende som simple krav i konkurrence med bankens øvrige kreditorer og stadfæstede skifterettens dom. Procesbevillingsnævnet meddelte K tilladelse til anke til Højesteret.

Skifteretten i Hobros dom af 23. marts 2001 (BS 442/94 - 450/94).

Vestre Landsrets dom af 20. september 2002 (12. afdeling, B-0824-01 og B-0885-01).

Tilladelse til anke til Højesteret af 14. marts 2003 (PBN 2002-22-0827).

Domsforhandling i Højesteret den 7. marts 2005 (140/2003).

Sag om opsigelse af en tillidsmand og en sikkerhedsrepræsentant.

A og B blev ansat i S A/S, der var forhandler af bilmærket F med salg af nye og brugte biler og drev dertil knyttet værksted, i henholdsvis 1979 og 1985. I 1980 blev A valgt som tillidsrepræsentant, og i 1991 blev B sikkerhedsrepræsentant. Den 17. december 1998 trådte S A/S i betalingsstandsning. Under betalingsstandsningen blev der ført forhandlinger om salg af virksomheden, men da salgsbestræbelserne ikke lykkedes, opsigde virksomheden den 29. januar 1999 alle ansatte, herunder A og B. A og B blev med henvisning til, at opsigelsen var begrundet i arbejdsmangel, opsagt med forkortet varsel fastsat til udløb henholdsvis den 31. maj 1999 og den 9. april 1999. I slutningen af februar 1999 - inden A og B var fratrukket - blev virksomheden med virkning fra 1. marts 1999 overdraget til en anden forhandler af bilmærket F, og i den forbindelse fastholdt S A/S opsigelsen af A og B og en tredje medarbejder, mens opsigelserne af de øvrige medarbejdere blev trukket tilbage. Den 12. marts 1999 blev S A/S erklæret konkurs. A og B fremsatte krav om godtgørelse for uberettiget afskedigelse samt erstatning for løn i en opsigelsesperiode regnet fra den 15. marts 1999 på grundlag af det for medarbejderrepræsentanter gældende almindelige varsel. Da konkursboet afviste kravene fra A og B, anlagde de sag mod konkursboet. Ved skifterettens dom blev A og B tilkendt godtgørelse for urimelige afskedigelser. Skifteretten lagde ved afgørelsen blandt andet vægt på, at afskedigelsesernes rimelighed i de konkrete tilfælde tillige måtte vurderes i lyset af de efterfølgende omstændigheder, og afskedigelsen af A og B fandtes hverken begrundet i virksomhedens eller de ansattes forhold. Skifterettens dom blev af konkursboet anket til landsretten. Ved landsrettens dom blev A og B tilkendt erstatning for yderligere løn mv. samt godtgørelse for urimelige afskedigelser. Landsretten bemærkede bl.a., at således som hovedaftalens § 8, stk. 4, er formuleret, fandtes en naturlig sproglig forståelse af bestemmelsen at føre til, at spørgsmålet, om der foreligger tvingende grund til afskedigelse på grund af arbejdsmangel, skal vurderes ud fra forholdene på opsigelsestidspunktet. Landsretten lagde efter bevisførelsen til grund, at virksomheden måtte påregne at skulle lukke, at flere forsøg på at sælge virksomheden var mislykkedes, og at virksomhedens konkurs således måtte anses for nært forestående. På denne baggrund var der tvingende grund til at opsiges på grund af arbejdsmangel med forkortede varsler. Virksomhedsoverdragelsen fandtes på baggrund af de konkrete omstændigheder at være omfattet af virksomhedsoverdragelseslovens § 3, stk. 1. Hverken økonomiske, tekniske, organisatoriske eller A's og B's personlige særlige forhold kunne begrunde, at netop A og B, der var medarbejderrepræsentanter, blev fravalgt. Herefter fandtes fastholdelsen af opsigelserne af A og B ikke at have været rimeligt begrundet, hvorfor de havde krav på godtgørelse. Byrettens fastsættelse af størrelsen af godtgørelserne tiltrådtes. Procesbevillingsnævnet meddelte A og B tilladelse til anke til Højesteret. Højesteret udtalte, at det er et almindeligt ansættelsesretligt princip, at rimeligheden af en afskedigelse skal vurderes ud fra forholdene på opsigelsestidspunktet. Vurderingen af, om en afskedigelse af en tillids- eller sikkerhedsrepræsentant var begrundet i tvingende årsager, herunder arbejdsmangel, jf. § 4 i Industriens Overenskomst 1998-2000, måtte ligeledes ske ud fra forholdene på opsigelsestidspunktet. Det afgørende for, om afskedigelserne af A og B var berettigede, og om de kunne ske med forkortede opsigelsesvarsler, var således, om der på tidspunktet for opsigelsen den 29. januar 1999 forelå en tvingende grund til afskedigelserne i form af arbejdsmangel. Højesteret fandt, at konkursboet havde godtgjort, at der på opsigelsestidspunktet ikke var realistisk udsigt til at få den konkurstruede virksomhed solgt, og at opsigelserne derfor var nødvendige som følge af den forventelige konkurs og den hermed forbundne arbejdsmangel. Afskedigelserne af A og B måtte derfor anses for begrundet i en tvingende årsag i form af arbejdsmangel, og afskedigelserne kunne efter overenskomstens § 4, stk. 2, ske med forkortede opsigelsesvarsler. Højesteret frifandt herefter konkursboet.

Skifteretten i Store Heddinges dom af 12. oktober 2001 (Sks. 614/1999).
Østre Landsrets dom af 11. november 2002 (15. afdeling, B-3103-01).
Tilladelse til anke til Højesteret af 14. maj 2003 (PBN 2003-22-0905).
Højesterets dom af 6. december 2004 (360/2003).

Indebærer anmeldelse af rentebærende fordring samtidig anmeldelse af krav på renter efter konkurslovens § 98, nr. 1?

Interessentskabet I, der drev vekselerer- og bankiervirksomhed, anmeldte betalingsstandsning i marts 1988. Interessenterne i I blev erklæret konkurs i efteråret 1988, og den 8. december 1988 blev I taget under konkursbehandling. I's konkursbo blev afsluttet i december 1995 med en udlodning på ca. 55 % i dividende til usikrede fælleskreditorers krav efter konkurslovens § 97, og samtlige fælleskreditorers krav blev overført som krav til de enkelte interessenters boer. Den 4. april 1998 bekendtgjordes i Statstidende med sædvanligt proklama, jf. konkurslovens § 134, stk. 2, at der den 5. maj 1998 ville blive afholdt skiftesamling til fordringsprøvelse mv. i interessenten J's konkursbo. Den 28. juli 1998 bekendtgjordes ved nyt proklama i J's konkursbo, at skifteretten havde fastsat sidste frist for anmeldelse af fordringer og andre krav, »herunder efterstillede rentekrav«, til den 1. oktober 1998. Fristen meddeltes tillige kreditorerne i cirkulæreskrivelse af 11. august 1998. Samtlige de af denne sag omfattede fordringshavere foretog anmeldelse af efterstillede renter i J's konkursbo på baggrund af sidstnævnte bekendtgørelse og gjorde krav på renter fra den oprindelige anmeldelse af fordringerne i I's konkursbo. Ved skifterettens dom blev J's konkursbo tilpligtet at anerkende, at modparterne havde krav på efterstillede renter fra dekretdatoen. Skifteretten bemærkede bl.a., at det, når et krav anmeldes med renter, er den almindelige forventning, at anmeldelse tillige gælder renter påløbet efter konkursdagen, såfremt boets midler rækker til hel eller delvis fyldestgørelse af krav efter konkurslovens § 98, nr. 1. Det var endvidere skifterettens opfattelse, at anmeldelser af konkurskrav med rente som udgangspunkt skal anses for også at dække krav om renter i henhold til konkurslovens § 98, nr. 1. Dommen blev af J anket til landsretten, der stadfæstede skifterettens dom for så vidt angår spørgsmålet om krav på efterstillede renter. Landsretten udtalte, at krav på renter udgør et accessorium til hovedkravet, således at det ved anmeldelse af en fordring i et konkursbo ikke er nødvendigt at foretage samtidig, særskilt anmeldelse af krav på efterstillede renter for at bevare dette rentekrav. Anmelderne havde derfor krav på efterstillede renter, medmindre kravene senere var ophørt. De var derfor ikke bortfaldet ved præklusion som følge af indkaldelsen i Statstidende den 4. april 1998. Efter konkurslovens § 241 var kravene hverken forældet over for J's konkursbo eller J personligt. Anmelderne havde ikke haft fornøden anledning til at reagere, før de modtog cirkulæreskrivelsen af 11. august 1998, og kravene på efterstillede renter var derfor heller ikke bortfaldet ved passivitet. Vedrørende spørgsmålet om rentesats udtaltes, at det efter rentelovens § 6 er den aftalte rentesats, der skal finde anvendelse i stedet for procesrenten efter rentelovens § 5 i de tilfælde, hvor der var aftalt en anden rentesats mellem skyldneren og en kreditor. I det omfang anmelderne havde opgjort deres krav på efterstillede renter til et samlet beløb, kunne disse ikke forhøjes til procesrentesatsen efter udløbet af fristen i proklamaet af 28. juli 1998. Procesbevillingsnævnet meddelte J tilladelse til anke til Højesteret.

U 2003.944 Ø.

Tilladelse til anke til Højesteret af 14. oktober 2003 (PBN 2003-22-1008).
Sagen behandles i Højesteret under sagsnr. 476/2003.

Procesbevillingsnævnet har den 25. marts 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i følgende konkursretlige sag: PBN 2003-22-0918. Højesterets afgørelse er trykt i U 2003.2341 H: *Fallent, der var sigtet for skyldnersvig, havde ikke pligt til at afgive forklaring efter konkurslovens § 100.*

5.2.6. Tinglysningssager, jf. retsplejelovens § 392

Er arbejdsadresse tilstrækkelig som angivelse af bopæl for bankansatte, der underskriver til vitterlighed?

Et pengeinstitut P anmeldte til tinglysning et pantebrev, der var underskrevet til vitterlighed af to medarbejdere i P med angivelse af deres arbejdssted som adresse. Tinglysningsdommeren afviste at tinglyse pantebrevet, fordi vitterlighedsvidnernes bopæl ikke fremgik af dokumentet, jf. Vestre Landsrets kendelse af 11. oktober 2002 (UfR 2003 s. 197). Landsretten stadfæstede afgørelsen om afvisning af pantebrevet. Procesbevillingsnævnet meddelte P tilladelse til kære til Højesteret. Højesteret udtalte, at formålet med bestemmelsen i tinglysningslovens § 10, stk. 2, 4. pkt., om angivelse af vitterlighedsvidners bopæl måtte være, at man senere kunne finde dem, f.eks. gennem folkeregisteret. Det havde i en længere årrække været praksis på tinglysningskontorerne i landet at acceptere bankansattes arbejdsadresse som tilstrækkelig. Da formålet med angivelse af bopæl for bankansatte - og for advokatsekretærer - ikke tilstrækkeligt sikkert kunne opfyldes ved angivelse af arbejdsadresse, tiltrådte Højesteret, at pantebrevet ikke opfyldte betingelserne for at blive tinglyst. Efter karakteren af manglen fandt Højesteret, at der kunne have været givet anmelderen lejlighed til at rette den efter en analogi af tinglysningslovens § 14, stk. 2, 1. pkt.

Tilladelse til kære til Højesteret af 26. juni 2003 (PBN 2003-22-0951)
U 2004.380 H.

Procesbevillingsnævnet har den 10. juli 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i følgende tinglysningssag: PBN 2003-22-1018. Højesterets afgørelse er trykt i U 2004.316 H: *Pligt til at respektere alle ledninger på en ejendom tinglyst servitutstiftende, selvom der ikke var kortbilag.*

5.2.7. Grønlandske civile sager, jf. lov om rettens pleje i Grønland

Procesbevillingsnævnet har den 28. marts 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i følgende grønlandske civile ankesag: PBN 2003-22-0861. Grønlands Landsrets og Østre Landsrets afgørelse er trykt i U 2002.2591 Ø: *Landstingsforordning er sidestillet med lovgivning. Krav om medlemskab af bestemt lønmodtagerorganisation for at oppebære offentlig hjælp stred ikke mod menneskerettighederne.* Sagen blev ikke indbragt for Højesteret.

5.3. Straffesager

5.3.1. Straffeanket, jf. retsplejelovens § 966

Strafudmåling

Betinget dom for forsætlig skattesvig?

T blev fundet skyldig i forsætlig skattesvig, hvorved det offentlige blev unddraget ca. 295.000 kr. i skat og moms mv. T blev ved byrettens dom idømt en ubetinget straf af fængsel i 30 dage og en tillægsbøde på 200.000 kr. Landsretten stadfæstede byrettens dom med den ændring, at tillægsbøden efter størrelsen af det unddragne beløb blev forhøjet til 275.000 kr. Landsretten fandt efter forholdets karakter ikke grundlag for at gøre straffen betinget, herunder med vilkår om samfundstjeneste. Procesbevillingsnævnet meddelte T tilladelse til anke til Højesteret. T ankede landsretsdommen med påstand om formildelse, således at frihedsstraffen gøres betinget, eventuelt med vilkår om samfundstjeneste. Anklagemyndigheden påstod skærpende af frihedsstraffen. Under hensyn til størrelsen af de unddragne beløb forhøjede Højesteret frihedsstraffen til fængsel i 40 dage. Højesterets flertal udtalte, at der ikke var holdepunkter for at antage, at den ønskede øgede anvendelse af samfundstjeneste, der blev gennemført ved ændringer af straffeloven i 1997 og 2000, skulle omfatte lovovertrædelser af den foreliggende type, der ikke havde den almindelige berigelseskriminalitets karakter. Da der ikke forelå særlige omstændigheder, var der derfor ikke grundlag for at anvende betinget dom, heller ikke med vilkår om samfundstjeneste (dissens for samfundstjeneste).

Tilladelse til anke til Højesteret af 2. september 2003 (PBN 2003-25-0453).
U 2004.2066 H.

Strafudmåling i en sag om forsøg på overfaldsvoldtægt samt trusler og ulovlig indtrængen.

T, der på gerningstidspunktet var 40 år, var fundet skyldig i et forsøg på overfaldsvoldtægt mod en ung kvinde. T havde skaffet sig adgang til kvindens lejlighed, hvor hun lå og sov. Han havde lagt eller forsøgt at lægge en ledning omkring hendes hals for at fastholde hende, men det mislykkedes, fordi hun vågnede og gjorde sig fri og råbte »Ud«, hvorefter T løb fra stedet. Han var desuden dømt for at fremsætte trusler over for en tidligere samlever, som han tidligere var dømt for at have voldtaget, og for ulovlig indtrængen hos en tredje kvinde. Byretten fastsatte straffen for T, der tidligere var straffet for ligeartet kriminalitet, efter straffelovens § 216, jf. § 21, § 264, stk. 1, nr. 1, og § 266, til fængsel i 1 år og 6 måneder. T ankede dommen med påstand om frifindelse, og anklagemyndigheden påstod skærpende. Landsretten tiltrådte af de grunde, som byretten havde anført, at T var fundet skyldig som sket, og at straffen var fastsat som sket. Procesbevillingsnævnet meddelte anklagemyndigheden tilladelse til anke til Højesteret. Anklagemyndigheden ankede dommen med påstand om stadfæstelse. T påstod formildelse. Højesterets flertal fastsatte straffen til fængsel i 2 år og 6 måneder. Højesteret udtalte i relation til voldtægtsforsøget, at det var en skærpende omstændighed, at T var trængt ind til en sovende kvinde i hendes hjem, men en formildende omstændighed, at han opgav sit forehavende hurtigt, efter at kvinden havde sat sig til modværge. Højesteret henviste til, at strafferammerne i straffelovens § 216 om voldtægt ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 var blevet forhøjet med tilkendegivelse i forarbejderne om, at der i sager om voldtægt eller voldtægtsforsøg tilsigtedes en væsentlig forhøjelse af strafniveaue, som udgangspunkt en forhøjelse i størrelsesordenen 1 års fængsel. Højesteret lagde yderligere vægt på, at T tidligere

var straffet for ligeartet kriminalitet, herunder to gange for voldtægt, *at* voldtægtsforsøget var begået mindre end en måned efter, at han var løsladt efter afsoning af den seneste straf, og *at* han samtidig over for andre kvinder havde gjort sig skyldig i overtrædelse af straffelovens bestemmelser om trusler og ulovlig indtrængen. (Dissens for straf af fængsel i 2 år).

Tilladelse til anke til Højesteret af 10. september 2003 (PBN 2003-25-0562).
U 2004.986 H.

Betinget dom for forsætlig skattesvig under henvisning til den lange tid, der var forløbet med sagens behandling?

Den 30. juni 1996 indsendte T selvangivelse for 1995. I september 1998 blev han af SØK gjort bekendt med, at han ville blive sigtet for overtrædelse af skattekontrollovens § 13, stk. 1, og den 4. januar 1999 oversendte SØK sagen til videre behandling i Københavns Skatteforvaltning S, der den 16. januar 2002 anmeldte forholdet til Københavns Politi. Sagen havde dermed »ligget død« i en periode på ca. 2½ år af de ca. 3 år, hvor den var hos kommunen. Den 10. oktober 2002 blev sagen sendt til byretten med en retsmødebegæring. Ved byrettens og landsrettens domme blev T idømt fængsel i 40 dage for forsætlig skattesvig, hvorved det offentlige var blevet unddraget skat med i alt 275.000 kr. (dissens i landsretten for at gøre frihedsstraffen betinget med vilkår om samfundstjeneste). Procesbevillingsnævnet meddelte T tilladelse til anke til Højesteret. Højesteret udtalte, at der ikke var holdepunkter for at antage, at den ønskede øgede anvendelse af samfundstjeneste, der blev indført ved ændringer af straffeloven i 1997 og 2000, skulle omfatte lovovertrædelser af den foreliggende type, der ikke havde den almindelige berigelseskriminalitets karakter. Da der imidlertid nu - uden at det skyldtes T's forhold - var forløbet ca. 8 år fra hans indsendelse af den urigtige selvangivelse og ca. 5½ år fra meddelelsen om, at han ville blive sigtet, og sagen herunder havde ligget død i en periode på ca. 2½ år af de ca. 3 år, hvor sagen var hos S, fandt Højesteret, at frihedsstraffen kunne gøres betinget uden vilkår om samfundstjeneste (dissens vedrørende begrundelsen).

Tilladelse til anke til Højesteret af 25. september 2003 (PBN 2003-25-0569).
U 2004.2069 H.

Strafudmåling i en sag om gruppevoldtægt – til dels udvisning.

T var i by- og landsret dømt for i august 2002 sammen med 3 andre at have deltaget i gruppevoldtægt mod en kvinde, som de havde mødt på et diskotek. De forlod diskoteket kl. 4 om natten og havde lovet at køre kvinden hjem, men kørte i stedet til en skov, hvor voldtægten fandt sted over en periode på ca. 2 timer. T var ikke tidligere straffet. T var født og opvokset i Tyrkiet, hvor hans forældre og søskende boede. Han var kommet til Danmark i 1999 som 23-årig. Han var gift med en dansk kvinde af tyrkisk herkomst, og de havde en 4-årig søn. Hustruen havde stort set hele sin familie her i landet, hvor hun var født og opvokset. I byretten blev straffen udmålt til fængsel i 1 år og 9 måneder, og T blev frifundet for påstanden om udvisning. I landsretten blev straffen udmålt til fængsel i 3 år under hensyn til den skærpelse, der fandt sted ved lov nr. 380 af 5. juni 2002, og til forholdets grovhed, herunder at der forelå gruppevoldtægt af længere varighed begået af 4 personer mod samme kvinde (dissens for at forhøje straffen til fængsel i 3 år og 6 måneder). T blev endvidere udvist for bestandig, idet de forhold, der er nævnt i udlændingelovens § 26, ikke afgørende talte imod udvisning, og idet udvisning heller ikke ville være i strid med EMRK.

Procesbevillingsnævnet meddelte T tilladelse til anke til Højesteret. Højesterets flertal tiltrådte af de grunde, der var anført af landsretten, at straffen var fastsat til fængsel i 3 år. Højesterets mindretal fandt som landsrettens mindretal, at straffen burde fastsættes til fængsel i 3 år og 6 måneder. Af de grunde, der var anført af landsretten, og da det, der var fremkommet for Højesteret ikke kunne føre til et andet resultat, tiltrådte Højesteret, at T var udvist for bestandig.

Tilladelse til anke til Højesteret af 8. december 2003 (PBN 2003-25-0597).
U 2004.2371 H (byrettens og landsrettens dom tillige trykt i U 2003.2456 Ø).

Procesbevillingsnævnet har den 13. oktober 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i følgende straffeankesag, der bl.a. vedrørte et spørgsmål om strafudmåling: PBN 2003-25-0517. Højesterets afgørelse er trykt i U 2004.970 H: *T, der var sindssyg, blev for blufærdighedskrænkelser idømt ambulans psykiatrisk behandling med mulighed for indlæggelse.*

Andre straffesager

Var folketingskandidats udtalelser over for muslimer i Danmark på en hjemmeside på internettet under valgkamp omfattet af straffelovens § 266 b, herunder stk. 2 om propagandavirksomhed?

I forbindelse med et valg, hvor T var Fremskridtspartiets spidskandidat til Københavns Borgerrepræsentation og kandidat til Folketinget, havde han oprettet en hjemmeside på internettet, www.muhammedanerfrit.dk, hvor han fremsatte generaliserende udsagn om, at muslimer i Danmark begår grove strafbare handlinger og dermed udgør en trussel mod danskernes liv og sikkerhed. De skal derfor »indfanges« og opsamles i »koncentrationslejre«, så de er »afskåret fra at kunne skade danskerne«. I lejrene skal deres levestandard gradvist nedsættes, indtil de kan udsendes. Hjemmesiden var åben fra midten af september 2001 til den 21. november 2001, dagen efter folketingsvalget. T blev tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 2, jf. stk. 1. Byretten fandt T skyldig i overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 1. Byretten fandt derimod ikke, at fremsættelsen havde en sådan karakter af propaganda, at den var omfattet af straffelovens § 266 b, stk. 2. Byretten fastsatte straffen efter straffelovens § 266 b, stk. 1, til 6 dagbøder a 500 kr. Dommen blev anket af anklagemyndigheden med påstand om domfældelse i overensstemmelse med anklageskriftet samt om skærpende. T kontraankede til frifindelse. Landsretten fandt efter bevisførelsen for landsretten af de grunde, som byretten havde anført, T skyldig i overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 1, som fastslået ved dommen. Hensynet til den særligt vidtgående ytringsfrihed for politikere om kontroversielle samfundsanliggender kunne ikke begrunde straffrihed for tiltalte. Da T's ytringer var fremsat i et elektronisk medie, hvor alle, der i løbet af den omhandlede periode på 2½ måned søgte oplysninger om tiltaltens politiske virke, ville blive gjort bekendt med ytringerne, var disse omfattet af § 266 b, stk. 2. T fandtes derfor skyldig efter anklageskriftet. Straffen forhøjedes til 20 dagbøder a 500 kr. Procesbevillingsnævnet meddelte T tilladelse til anke til Højesteret. Højesteret fandt, at T's udtalelser var forhånende og nedværdigende over for den befolkningsgruppe, som udtalelserne vedrørte, og at hensynet til den særligt vidtgående ytringsfrihed for politikere om samfundsanliggender ikke medførte, at udtalelserne ikke var strafbare. Højesteret tiltrådte derfor, at T var skyldig i overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 1, således som denne måtte forstås i lyset af EMRK artikel 10 og artikel 17. Da T's udtalelser som led

i hans valgkamp var fremsat i et elektronisk medie, hvor alle, der i løbet af perioden på 2½ måned søgte oplysninger om T's politiske virke, ville blive gjort bekendt med dem, og da navnet på hjemmesiden var egnet til at tiltrække offentlighedens opmærksomhed, var forholdet omfattet af straffelovens § 266 b, stk. 2, om propagandavirksomhed. Højesteret fastsatte straffen til betinget fængsel i 20 dage.

Tilladelse til anke til Højesteret af 10. april 2003 (PBN 2002-25-0424).
U 2004.734 H.

Er en beslutning om udvisning på grund af et strafbart forhold så indgribende, at den skal kunne prøves i to retsinstanser?

T, der var vietnamesisk statsborger og bosat i Sverige, blev ved en byretsdom fundet skyldig i tyveri. Anklagemyndigheden havde ved en fejl ikke nedlagt påstand om udvisning og ankede dommen med påstand bl.a. herom. Landsretten bemærkede, at anklagemyndigheden først under anken havde nedlagt påstand om udvisning af T. Påstanden om udvisning er ikke en lovbestemt følge af domfældelsen, men beror på anklagemyndighedens påstand efter udlændingelovens § 49, bevisførelsen herom og forsvarets argumentation som forudsætning for rettens stillingtagen. En udvisning må anses for en væsentlig og indgribende retsfølge, som tiltalte må have adgang til at opnå prøvet ved retten i to instanser. Da retsplejelovens § 963, stk. 3, jf. § 947, sammenholdt med retsplejelovens § 833, ikke fandtes at udgøre et tilstrækkeligt sikkert grundlag for at fravige dette, afvist udvisningspåstanden. Procesbevillingsnævnet meddelte anklagemyndigheden tilladelse til anke til Højesteret. Anklagemyndigheden påstod i Højesteret sagen hjemvist til landsretten til realitetsbehandling af udvisningspåstanden. Højesteret fandt ikke, at den manglende udvisningspåstand for byretten havde skabt en berettiget forventning hos T om, at påstanden ikke ville blive nedlagt. Udvisning er ikke en lovbestemt følge af, at en udlænding bliver dømt for et strafbart forhold, og Højesteret var enig med landsretten i, at udvisning er så indgribende, at T ikke på grund af anklagemyndighedens fejl burde være afskåret fra ved ordnær anke at få spørgsmålet prøvet i to instanser. Højesteret udtalte, at der måtte være adgang for anklagemyndigheden til efterfølgende at anlægge en særskilt sag om udvisning i en situation som denne, hvor det beroede på en fejl, at påstand om udvisning ikke var blevet nedlagt i 1. instans, og hvor anklagemyndigheden inden sagens afslutning ved endelig dom havde taget forbehold om at rejse en særskilt sag om udvisning. I den foreliggende sag måtte påstanden for landsretten sidestilles med et sådant forbehold. Herefter stadfæstede Højesteret landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 23. oktober 2003 (PBN 2002-25-0603).
U 2004.2147 H.

Procesbevillingsnævnet har den 26. marts 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i følgende straffeankesag, der bl.a. vedrørte et lovfortolknings spørgsmål: PBN 2003-25-0422. Højesterets afgørelse er trykt i U 2003.2382 H: *2 års fængsel for overtrædelse af straffelovens § 215 om unddragelse af forældremyndigheden. Ikke hjemmel til udvisning.* Procesbevillingsnævnet har efterfølgende meddelt ansøger tilladelse til anke til Højesteret af en efterfølgende landsretsdom vedrørende overtrædelse af straffelovens § 215, stk. 1, jf. § 261, stk. 2 (PBN

2004-25-0692).

Procesbevillingsnævnet har den 19. november 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i følgende straffeankesag, der bl.a. vedrørte et lovfortolkningsspørgsmål: PBN 2003-25-0509. Højesterets afgørelse er trykt i U 2004.2080 H: *Klatring på Hammerknuden på Bornholm ikke en overtrædelse af naturbeskyttelsesloven.*

Sager vedrørende erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning

Procesbevillingsnævnet har den 8. maj 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i følgende ankesag vedrørende erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning: PBN 2003-25-0449. Højesterets afgørelse er trykt i U 2004.333 H: *Erstatning for uberettiget varetægtsfængsling trods egen uforsigtighed i form af forsøg på flugt fra politi mv.*

Grønlandske straffesager, jf. lov om rettens pleje i Grønland

Procesbevillingsnævnet har den 19. november 2003 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i følgende grønlandske sag: PBN 2003-25-0583. Højesterets afgørelse er trykt i U 2004.2424 H: *Anbringelse på ubestemt tid fortsat påkrævet. Fare kunne ikke imødegås ved anbringelse i en anstalt i Grønland.*

5.3.2. Kæremål i straffesager, jf. retsplejelovens § 968, stk. 3, og § 973

Generelle straffeprocessuelle spørgsmål

Betydningen af tilbagekaldelse af tilståelse under anken?

Under en tilståelsessag, jf. retsplejelovens § 922, blev T i byretten idømt fængsel i 1 år for salg af amfetamin. T ankede dommen og påstod formildelse. En uge før domsforhandlingen i landsretten trak T sin tilståelse tilbage, idet størstedelen af det stof, han havde solgt, var et muskelopbyggende præparat, kreatin. Han havde ikke forklaret om dette før, da han troede, at det var uden betydning. På denne baggrund begærede han sagen hjemvist til behandling i byretten, subsidiært behandlet som bevisanke i landsretten. Domsforhandlingen blev aflyst på grund af sygdom. Landsretten afviste ved en kendelse bevisanken, og sagen blev udsat på berømmelse af nyt retsmøde til domsforhandling af strafudmålingen. Landsretten fandt ikke grundlag for at hjemvise sagen til fornyet behandling ved byretten. Landsretten bemærkede, at det fremgik, at straffesagen blev afgjort som tilståelsessag ved byrettens dom af 12. april 2002, og at T, for hvem der var beskikket en forsvarer, i et retsmøde den 9. april 2002 afgav en detaljeret forklaring, som i det væsentlige var i overensstemmelse med tidligere afgivne forklaringer. Det fremgik videre, at advokat A, der indtrådte som ny forsvarer for T, den 23. april 2002 ankede dommen til formildelse. Under disse omstændigheder fandt landsretten ikke, at T's bevisanke af 7. november 2002 kunne tages under behandling. Det bemærkedes herved, at T ikke havde gjort antageligt, at ankefristens oversiddelse skyldes grunde, som ikke kan tilregnes ham. T's bevisanke afvistes

derfor i medfør af retsplejelovens § 964, jf. § 949, § 953 og § 963. Procesbevillingsnævnet meddelte T tilladelse til kære til Højesteret. Højesteret udtalte, at der ikke var grundlag for at antage, at betingelserne for at behandle sagen som tilståelsessag ikke var opfyldt, og der var ikke påvist fejl ved byrettens behandling af sagen. På denne baggrund blev sagen ikke hjemvist, idet den delvise tilbagetrækning af tilståelsen ikke i sig selv kunne føre til hjemvisning. Tilbagekaldelsen af tilståelsen fandtes imidlertid at måtte medføre, at sagen blev fremmet ved landsretten med bevisførelse vedrørende skyldspørgsmålet.

Tilladelse til kære til Højesteret af 28. marts 2003 (PBN 2002-25-0437).
U 2004.187 H.

Politirapport med oplysning om efterforskning af anden alvorlig kriminalitet undtaget fra forsvarerens aktindsigt? – sag vedrørende "Rockerloven".

Politiet anmodede i en politirapport af 7. maj 2003 en byret om tilladelse til at foretage aflytning af en mobiltelefon. Aflytningen skulle ske som led i efterforskning af heroinindsmugling i stort omfang rettet mod en række navngivne mistænkte. Baggrunden for aflytningsønsket var, at telefonens indehaver 22 gange inden for de seneste 3 uger havde været i kontakt med en af de mistænkte telefon, der i forvejen blev aflyttet. Rapporten indeholdt gengivelse af to af disse aflyttede samtaler og redegørelse for en observation af et møde mellem de to personer. Byretten gav ved kendelse af 8. maj 2003 tilladelse til aflytningen. Mobiltelefonens ejer, T, blev senere sigtet for at have indført og opbevaret et stort parti hash med henblik på videreoverdragelse. I forbindelse med et retsmøde den 23. juni 2003 anmodede T's forsvarer om udlevering af kendelsen af 8. maj 2003 og politirapporten af 7. maj 2003. I et retsmøde den 16. juli 2003 blev advokat A beskikket for T i henhold til retsplejelovens § 745 b, stk. 5, 1. pkt. A protesterede mod, at politirapporten af 7. maj 2003 blev undtaget fra forsvarerens aktindsigt, principalt fordi rapporten var udfærdiget, før loven trådte i kraft, subsidiært fordi undtagelse af rapporten fra forsvarers adgang til aktindsigt gav anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af sigtedes forsvar. Byretten fandt, at spørgsmålet om at undtage rapporten fra aktindsigt skulle afgøres efter § 745 b, der var indføjet ved lov nr. 436 af 10. juni 2003 med ikrafttræden den 12. juni 2003. Efter en afvejning af hensynet til efterforskningen af alvorlig og organiseret kriminalitet i et miljø, som det er vanskeligt at efterforske i, og hensynet til varetagelsen af sigtedes forsvar, fandtes hensynet til forsvarerens interesse i at få adgang til oplysningerne, under hensyn til rapportens indhold og til at T ikke er under mistanke for heroinindsmugling eller medvirken hertil, at burde vige. Betingelserne i retsplejelovens § 745 b, stk. 1, fandtes derfor at være opfyldt. Afgørelsen fandtes ikke at give anledning til væsentlige betænkeligheder, jf. retsplejelovens § 745 b, stk. 2. Som følge heraf blev anklagemyndighedens begæring taget til følge. Byrettens afgørelse blev stadfæstet af landsretten. Landsretten lagde efter de foreliggende oplysninger til grund, at kendelsen var truffet i medfør af retsplejelovens § 745 b, stk. 1, nr. 5. Landsretten tiltrådte, at retsplejelovens § 745 b finder anvendelse som af byretten fastslået. Af de grunde, der var anført af byretten, tiltrådte landsretten endvidere, at betingelserne i retsplejelovens § 745 b, stk. 1, nr. 5, for at undtage politirapporten af 7. maj 2003 fra forsvarerens aktindsigt var opfyldt, og at dette ikke var afskåret efter retsplejelovens § 745 b, stk. 2. Procesbevillingsnævnet meddelte A tilladelse til kære til Højesteret. Højesteret tiltrådte af de grunde, der var anført af byretten, at spørgsmålet om at undtage rapporten fra aktindsigt skulle afgøres efter § 745 b, der var indføjet ved lov nr. 436 af 10. juni 2003 med ikrafttræden den 12. juni 2003. Højesteret tiltrådte endvidere af de grunde, der var anført af byretten, at det ud fra en afvejning af hen-

synet til efterforskning af alvorlig kriminalitet og hensynet til varetagelsen af sigtedes forsvaret - foretaget i overensstemmelse med § 745 b og Menneskerettighedsdomstolens praksis i henhold til Menneskerettighedskonventionens artikel 6 - var påkrævet at undtage politirapporten fra forsvarerens aktindsigt som sket.

Tilladelse til kære til Højesteret af 23. oktober 2003 (PBN 2003-25-0599).
U 2004.1887 H.

Procesbevillingsnævnet har den 23. april 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i følgende sag vedrørende et straffeprocessuelt spørgsmål: PBN 2003-25-0450. Ved en kendelse af 3. juli 2003 (187/2003) ophævede Højesteret i overensstemmelse med påstandene for Højesteret en af landsretten på ufuldstændigt grundlag afsagt kendelse og hjemviste sagen til fornyet behandling ved landsretten.

Procesbevillingsnævnet har den 5. maj 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i følgende sag vedrørende udlændingelovens § 50: PBN 2003-25-0469. Højesterets afgørelse er trykt i U 2003.2500 H: *Ikke ophævelse i medfør af udlændingelovens § 50, stk. 1, af bestemmelse om udvisning af udlænding efter dom for narkotikakriminalitet.*

Procesbevillingsnævnet har den 7. juli 2003 meddelt anklagemyndigheden tilladelse til kære til Højesteret i følgende sag vedrørende udlændingelovens § 50: PBN 2003-25-0546. Højesterets afgørelse er trykt i U 2004.1110 H: *Bestemmelse om udvisning efter 4 års fængsel for narkotikakriminalitet ophævet på grund af væsentligt ændrede forhold.*

Procesbevillingsnævnet har den 22. august 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i følgende sag vedrørende et straffeprocessuelt spørgsmål: PBN 2003-25-0499. Højesterets afgørelse er trykt i U 2004.769/1 H: *En af landsretten på ufuldstændigt grundlag afsagt kendelse blev ophævet og sagen hjemvist, da der ikke var hjemmel for genoptagelse.*

Procesbevillingsnævnet har den 25. november 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i følgende sag vedrørende et straffeprocessuelt spørgsmål: PBN 2003-25-0617. Højesterets afgørelse er trykt i U 2004.1460 H: *Ikke grundlag for at indhente ny mentalerklæring, efter at en mentalerklæring var blevet afgivet af læge, der var blevet truet af observanden.*

Procesbevillingsnævnet har den 22. december 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i følgende sag vedrørende et straffeprocessuelt spørgsmål: PBN 2003-25-0660. Højesterets afgørelse er trykt i U 2004.1047 H: *2 drenge på 5 og 9 år ikke fritaget for at afgive vidneforklaring i sag, hvori bl.a. deres mor var sigtet for vold mod 1½-årigt barn.*

Varetægtsfængsling

Varetægtsfængsling af udlændinge efter udlændingelovens § 35 efter byretsdom, der ankes til landsretten med påstand om frifindelse, sket med rette?

Ved en byretsdom blev både A og B idømt 60 dages fængsel for overtrædelse af bl.a. udlændingelovens § 59, stk. 1, nr. 4, mens C blev idømt 3 måneders fængsel for overtrædelse af bl.a. udlændingelovens § 59, stk. 1, nr. 5. Alle tre blev samtidig udvist med indrejseforbud i 3 år. Alle tre ankede dommen til landsretten til frifindelse, subsidiært formildelse. Anklagemyndigheden ankede til skærpeelse. Den følgende dag afsagde byretten kendelse om, at A og B skulle være varetægtsfængslet under anken i medfør af udlændingelovens § 35, stk. 1, nr. 1, hvorimod C blev løsladt. To dage senere stadfæstede landsretten varetægtsfængslingen af A og B. Landsretten fandt endvidere, at betingelserne for varetægtsfængsling af C var opfyldt og afsagde kendelse om varetægtsfængsling i medfør af udlændingelovens § 35, stk. 1, nr. 1. Landsretten bestemte efterfølgende ved en kendelse af 28. november 2002, at A, B og C skulle forblive varetægtsfængslet til den 20. december 2002, idet landsretten efter det oplyste fandt, at der var bestemte grunde til at anse varetægtsfængslingen for nødvendig for at sikre de pågældendes tilstedeværelse under appel og indtil en bestemmelse om udvisning kunne fuldbyrdes, jf. udlændingelovens § 35, stk. 1, nr. 1. Landsretten fandt endvidere, at A, B og C efter det foreliggende ikke kunne anses for at have fast bopæl her i landet. Varetægtsfængslingen blev efterfølgende forlænget. Procesbevillingsnævnet meddelte A, B og C tilladelse til kære til Højesteret. Landsretten stadfæstede den 27. februar 2003 byrettens dom med den ændring, at indrejseforbudet for C blev fastsat til 5 år. Højesteret udtalte vedrørende varetægtsfængslingen, at byrettens dom ikke i sig selv havde medført, at A, B og C ikke længere kunne anses for at have fast bopæl i Danmark. Da det var ubestridt, at de forud for dommen havde fast bopæl her i landet, var betingelserne for varetægtsfængsling i medfør af udlændingelovens § 35, stk. 1, nr. 1, ikke til stede. Landsretten burde derfor ikke have taget anklagemyndighedens begæringer om varetægtsfængsling i medfør af denne bestemmelse til følge.

Tilladelse til kære til Højesteret af 31. januar 2003 (PBN 2003-26-0046).
U 2003.2312/1 H.

Forlængelse af varetægtsfængslingen efter retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 2, for 2 personer, der var tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, sket med rette?

Den 19. marts 2003 blev T1 og T2 varetægtsfængslet som sigtet for overtrædelse af bl.a. straffelovens § 119, stk. 1, og den 2. april 2003 blev de tiltalt for overtrædelse af bl.a. straffelovens § 119, stk. 1, og § 134 a ved den 18. marts 2003 på Christiansborg at have kastet maling på henholdsvis statsministeren og udenrigsministeren. Ved byrettens dom af 27. maj 2003 blev de for bl.a. dette forhold straffet med fængsel i henholdsvis 4 og 3 måneder, hvorefter de blev løsladt. Under sagen havde landsretten den 30. april 2003 stadfæstet en kendelse fra byretten om fortsat varetægtsfængsling i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 2. Procesbevillingsnævnet meddelte T1 og T2 tilladelse til at kære denne kendelse til Højesteret. Højesteret tog T1's og T2's påstand om, at de burde have været løsladt, til følge, under henvisning til at retshåndhævelsen ikke havde krævet, at fængslingen blev yderligere forlænget den 30. april 2003. Dissens for at stadfæste landsrettens kendelse af 30. april 2003.

Tilladelse til kære til Højesteret af 26. maj 2003 (PBN 2003-26-0064).

U 2004.84/2 H.

Hjemmel til varetægtsfængsling af grønlænder, der var undvejet fra anstaltsanbringelse i Grønland?

A blev i henhold til dom afsagt af Grønlands Landsret indsat til afsoning af en straf på fire måneders anstaltsanbringelse. Indsættelsen skete på en ungdomspension, hvor hun havde været anbragt siden anholdelsen to måneder forinden. Knap en måned senere undveg hun fra afsoning og rejste til Danmark, hvor hun blev pågrebet og tilbageholdt af politiet med henblik på tilbageførelse til fortsat afsoning i Grønland. Da tilbageførelsen først kunne ske tre dage senere, blev hun varetægtsfængslet af byretten, der fandt at betingelserne for at anvende retsplejelovens § 769, stk. 1, jf. § 762, stk. 1, nr. 1, analogt var til stede. Landsretten løslod hende under henvisning til, at der ikke var hjemmel til at varetægtsfængsle hende. Procesbevillingsnævnet meddelte anklagemyndigheden tilladelse til kære til Højesteret. Højesteret fastslog, at der i retsplejelovens § 761 er hjemmel til i Danmark at pågribe og tilbageholde en person, som er undvejet anstaltsanbringelse i Grønland idømt efter den grønlandske kriminallov, med henblik på tilbageførelse til fortsat afsoning, også selvom tilbageholdelsen går ud over 24 timer. Der havde endvidere i retsplejeloven været hjemmel til på begæring af anklagemyndigheden at træffe bestemmelse om varetægtsfængsling i Danmark, indtil tilbageførelsen til Grønland kunne ske.

Tilladelse til kære til Højesteret af 10. september 2003 (PBN 2003-26-0071).

U 2004.1601 H.

Fortsat varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 1?

Tiltalte T, der var makedonsk statsborger med opholdstilladelse i Danmark, blev af landsretten fortsat varetægtsfængslet, idet der forelå særligt bestyrket mistanke om, at han havde overtrådt straffelovens § 215, stk. 1, jf. § 261, stk. 2, ved langvarigt at have unddraget sin søn S fra tidligere ægtefælles forældremyndighed, og idet hensynet til retshåndhævelsen krævede fortsat fængsling. T havde i juni 2001 overladt S til nogle familiemedlemmer i Makedonien, hvorefter T var rejst alene tilbage til Danmark. Under en efterfølgende skilsmissesag i Danmark var forældremyndigheden blevet overladt moderen M, der var makedonsk statsborger med opholdstilladelse i Danmark, alene. Under en af T i juni 2001 i Makedonien anlagt ægte-skabssag havde T fået tillagt forældremyndigheden over S, og dommen var efter den makedonske højesterets dom af 3. juli 2002 endelig. S befandt sig efter det oplyste fortsat i Makedonien. T var tidligere ved dom af 31. januar 2002 straffet bl.a. for at unddrage S fra M's forældremyndighed i tidsrummet fra 15. august 2001 til 31. januar 2002. Procesbevillingsnævnet meddelte T tilladelse til kære af landsrettens kendelse om varetægtsfængsling til Højesteret. Højesteret tiltrådte, at der uanset oplysningerne om de afgørelser, der er truffet i Makedonien, forelå en særligt bestyrket mistanke om, at T havde gjort sig skyldig i overtrædelse af straffelovens § 215, stk. 1, jf. § 261, stk. 2. I betragtning af at T nu på andet år efter den tidligere straffedom havde undladt at gøre noget for at få S til Danmark og i den forbindelse havde holdt sig skjult i næsten et år, tiltrådte Højesteret, at hensynet til retshåndhævelsen krævede, at T var varetægtsfængslet. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 29. september 2003 (PBN 2003-26-0072).

U 2004.740 H.

Procesbevillingsnævnet har den 19. marts 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i en sag vedrørende en langvarig varetægtsfængsling af en udlænding U (statsborger i Serbien og Montenegro (Kosovo)) efter udlændingelovens § 35: PBN 2003-26-0051. Sagen blev indbragt for Højesteret. U's forsvarer oplyste i et brev til Højesteret, at U var blevet løsladt den 22. april 2003, og at han nu var hjemsendt og modtaget i Kosovo. U havde ikke sat sig i forbindelse med forsvareren efter løsladelsen. Rigsadvokaten meddelte Højesteret, at det ikke gav anledning til bemærkninger, at sagen sluttedes. Efter votering besluttede Højesterets ankeudvalg efter de i sagen foreliggende omstændigheder at afvise kæremålet.

Procesbevillingsnævnet har den 10. december 2003 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i en sag om fortsat varetægtsfængsling i medfør af retsplejelovens § 769, jf. § 762, stk. 1, nr. 1 ("sikringsarrest") efter ankedom om bl.a. udvisning af Danmark: PBN 2003-26-0078. Sagen blev indbragt for Højesteret. Ansøger tilbagekaldte efterfølgende kæremålet.

6. Litteratur om 2. og 3. instansbevillinger

Jens Anker Andersen i Fuldmægtigen 1990, side 83-86: Gælder den nye appelbegrænsning i små sager også for fogedrets-, skifterets- og tinglysningsafgørelser?

Karen Dyekjær-Hansen i Lov&Ret 1992, nr. 2, side 4-6: Ingen ideelle løsninger når det gælder tredje instans bevilling.

Jørgen Jochimsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1992 B, side 97-105: De nye regler om appelbegrænsning i civile retssager.

Bernhard Gomard i Lov&Ret 1995, nr. 6, side 18-25: Pragmatik, principper og internationalisering i 1990'ernes procesret.

Eva Smith i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 14-17: Ny lov, der stækker Højesteret baseret på urigtige oplysninger.

Bjørn Westh i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 17-18: Ikke hold i Eva Smith's kritik, Kommentar.

Jens Anker Andersen i Auktioner, 3. udgave, 1996, side 451-454 og 456-463.

Thomas Rørdam i Lov&Ret 1996, nr. 6, side 29-32: Anke-praksis i strid med Folketingets forudsætning.

Bernhard Gomard m.fl. i Fogedret, 4. udgave, 1997, side 416-417.

Jens Anker Andersen i Tvangsfuldbyrdelse, 3. udgave, 1997, side 314-316 og 319-320.

Kristine Queitsch i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 12-18: Nogle bemærkninger om appelbegrænsning i civile retssager - 10.000 kr.s grænsen.

Ivan Larsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 221-223: Ankebegrænsninger i de tidligere statsadvokatsager.

Procesbevillingsnævnets årsberetning 1996, side 23-26, om nævnets praksis i sager om 2. instansbevilling i straffesager, og bilag 8, oversigt over ansøgninger om 3. instansbevilling i forældremyndighedssager, som er realitetsbehandlet i 1996.

Bent Unmack Larsen i Advokaten 1997, nr. 9, side 178-179: Procesbevillingsnævnets praksis.

Steen Bønsing i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 531-535: Procesbevillingsnævnets retlige status - kommentar til UfR 1997.1062 H.

Procesbevillingsnævnets årsberetning 1997, side 90-91, skematisk oversigt over landsretternes afgørelser i de straffesager, som landsretterne har behandlet i 1996 og 1997 efter meddelt 2. instansbevilling.

Procesbevillingsnævnets årsberetning 1998, side 96, skematisk oversigt over landsretternes afgørelser i civile sager, hvori der er meddelt 2. instansbevilling i 1996, 1997 og 1998.

Ole Dybdahl og Hans Kardel, under medvirken af Susanne Gamberg, Hanne Lübeck Johansen og Kristine Queitsch, Procesbevillinger (GadJura), 1998.

Erik Werlauff i Juristen 1999, nr. 8, side 326-332: Anmeldelse af Ole Dybdahl og Hans Kardel, Procesbevillinger.

Torben Jensen i Højesteret og retsplejen (GadJura), 1999, side 43-44, 46, 49-51, 74-75, 104-105, 140-141, 144, 167-188, 191-192, 200-205, 210, 215-221, 228-229, 445-446.

Jonas Christoffersen og Jakob Fink Nielsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1999 B, side 387-394: Om kære til Højesteret i civile sager.

Lindencrone og Werlauff i Dansk retspleje, 2. udgave (GadJura), 2000, side 26-28, 296-301, 306-307, 310, 396-397, 542, 547, 629-630.

Bjarne Christensen i Dommeren i det 20. århundrede - Dommerforeningens 100 års jubilæum (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2000, side 337-338.

Kommenteret Retsplejelov, 7. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2004, Bind I, side 44-54 (kommentar til kapitel 1a. Procesbevillingsnævnet) samt kommentarer til de enkelte hjemler for procesbevillinger.

Niels Viltoft, Benedikte Holberg og Lone Dahl Frandsen i Ugeskrift for Retsvæsen 2000 B, Den særlige Klageret i 60 år, side 380.

Eva Smith i Civilproces - Grundlæggende regler og principper, 4. udgave (GadJura), 2000, side 240-243.

Bernhard Gomard i Civilproces (under medvirken af Michael Kistrup), 5. udgave (GadJura) 2000, side 60-61, 600-604, 624-626, 628-632, 641-644, 650-657, 659.

Ejler Bruun, Peter Møgelvang-Hansen og Lars Lindencrone Petersen i Fogedsager, 2. udgave (GadJura) 2000, side 452-465 og 620.

Mads Østergaard og Jørgen Nørgaard i Ugeskrift for Retsvæsen 2002 B, side 491-501: Procesbevillingsnævnets tilladelse til appel til Højesteret af sagsomkostningsafgørelser i civile sager.

Jørgen Jochimsen i Straffesager for landsretten, 1. udgave (GadJura) 2002, særligt kapitel 1.

Erik Werlauff i Juristen 2003, nr. 8, side 296-308: At søge procesbevilling.

Jonas Christoffersen i Lov&Ret 2003, nr. 6, side 7ff: Hvem skal lempe retsafgiften?

Ole Dybdahl i Ugeskrift for Retsvæsen 2003 B, side 284-286: Reform af Den Særlige Klageret og Procesbevillingsnævnet.

Kim K. Gabriel i Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, side 314-321: Udlændingelovens § 50 i praksis.